

Jegyzőkönyv*

az Országgyűlés **Mezőgazdasági bizottságának**
2008. május 15-én, csütörtökön, 9 óra 30 perckor
az Országház Felsőházi termében
"Szövetkezeti alapú termelői társulások helyzete a magyar mezőgazdaságban"
címmel megrendezett
nyílt napjáról

Tartalomjegyzék

[Általános programleírás:](#)

[Felszólalók:](#)

[Megnyitó](#)

[Megnyitó előadások](#)

[Gerrit van Dijk, a COGECA elnöke levelének ismertetése: "Európai szövetkezeti gyakorlat a termelők piaci érdekérvényesítése érdekében"](#)

[Gögös Zoltán államtitkár \(FVM\)](#)

[Dr. Szili Katalin, az Országgyűlés elnökének köszöntője](#)

[Farkas Tamás, az Országos Szövetkezeti Tanács elnöke: "A 2006. évi X. törvény főbb célkitűzéseinek eredménye és életbe léptetésének eddigi hatása, tapasztalatai"](#)

[Szeremley Béla \(Magyar Termelői Értékesítő és Szolgáltató Szervezetek/Szövetkezetek Együttműködése\)](#)

[Kreiniker Sándor \(MAGOSZ\)](#)

[Horváth Gábor \(Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetsége\)](#)

[Szövetkezeti vezetők álláspontjának ismertetése \(felkért és jelentkező hozzászólók\): vita](#)

[Naszvadi Endre \(SHS-AF Kft.\)](#)

[Hódi Pál \(Mórákerti Szövetkezet\)](#)

[Obreczán Ferenc \(MAGOSZ\)](#)

[Dr. Gergely Sándor \(Állami Földet Bérleők Országos Szövetsége\)](#)

[Komáromi János \(Nagydorog és Vidéke Földművelő Gazdák Szövetkezete\)](#)

[Benedek Szilveszter \(Szent István Egyetem\)](#)

[Dr. Nagy Bálint \(Magyar Agrártudományi Egyesület\)](#)

[Püspök Judit \(Tiszta Élelmiszerért Mozgalom\)](#)

[Verő Krisztina \(Parlagfümentes Magyarországért\)](#)

[Wagner Márton \(Köröstarcsa\)](#)

[Összegzés, zárszó](#)

Általános programleírás:

- A. Megnyitó előadások
- B. Szünet, sajtótájékoztató
- C. Hozzászólások, vita
- D. Összegzés, zárszó

Fővédnök: Dr. Szili Katalin, az Országgyűlés elnöke

Védnökök: Mandur László, az Országgyűlés alelnöke
Lezsák Sándor, az Országgyűlés alelnöke

Szervezők: az Országgyűlés Mezőgazdasági bizottsága és a Magyar Termelői Értékesítő és Szolgáltató Szervezetek/Szövetkezetek

Elnökök: **Font Sándor** (Fidesz), a bizottság elnöke
Herbály Imre (MSZP), a bizottság alelnöke
Jakab István (Fidesz), a bizottság alelnöke

Felszólalók: Dr. Szili Katalin, az Országgyűlés elnöke
Gögös Zoltán, a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium államtitkára
Font Sándor, az Országgyűlés Mezőgazdasági bizottságának elnöke
Herbály Imre, az Országgyűlés Mezőgazdasági bizottságának alelnöke
Jakab István, az Országgyűlés Mezőgazdasági bizottságának alelnöke
Dr. Szabó Zoltán (Magyar Termelői Értékesítő és Szolgáltató Szervezetek/Szövetkezetek)
Farkas Tamás, az Országos Szövetkezeti Tanács elnöke
Szeremley Béla, a Magyar Termelői Értékesítő és Szolgáltató Szervezetek/Szövetkezetek elnöke
Kreiniker Sándor, a Magyar Gazdakörök és Gazdaszövetkezetek Szövetsége számvizsgáló bizottságának elnöke
Horváth Gábor, a Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetségének főtitkára
Hódi Pál (Mórákerti Szövetkezet)
Naszvadi Endre (SHS-AF Kft.)
Dr. Gergely Sándor (ÁFOSZ)
Obreczán Ferenc (Magyar Gazdakörök és Gazdaszövetkezetek Szövetsége)
Komáromi János (Nagydorog és Vidéke Földművelő Gazdák Szövetkezete)
Benedek Szilveszter (Szent István Egyetem)
Dr. Nagy Bálint (MAE)
Püspök Judit (Tiszta Élelmiszerért Mozgalom)
Verő Krisztina (Parlagfümentes Magyarországért Egyesület)
Wagner Márton (Mezőkova Szövetkezet, Köröstarcsa)

(A nyílt nap kezdetének időpontja: 9 óra 42 perc.)

Megnyitó

FONT SÁNDOR, az Országgyűlés Mezőgazdasági bizottságának elnöke - a továbbiakban ELNÖK: Szép jó napot kívánok! Szeretettel köszöntöm mindazokat, akik elfogadták meghívásunkat a mai napra.

Köszönöm mindazoknak, akik nevüket adták a mai naphoz. Dr. Szili Katalint, az Országgyűlés elnökét szeretném itt köszönteni. Házbizottsági ülést vezet elnök asszony, de jelezte, hogy mindenféleképpen be szeretne jönni az ülésnapunkra. Úgy tervezzük értelemszerűen, hogy ekkor szót adunk neki és utána mi majd magunk között folytatjuk a programot.

Köszöntöm a segítőkinket, a gyorsírókat és mindazokat a titkársági alkalmazottakat, akik itt a beléptetésnél és a nap folyamán az önök segítségére lesznek.

Köszöntöm az ülés levezetésében engem segítő alelnöktársaimat, Herbály Imrét, az Országgyűlés Mezőgazdasági bizottságának alelnökét és Jakab István urat, aki szintén a Mezőgazdasági bizottság alelnöke.

Köszöntöm dr. Szabó Zoltánt, a HANGYA ügyvezetőjét abból az alkalomból is, hogy mint szokásos, az általunk szervezett nyílt napoknál egy szakmai szervezetet kérünk föl a háttér biztosítására. Így volt ez a genetikailag módosított növények termesztéséről tartott nyílt napunkon, majd a következő, a bor élettani hatásairól tartott nyílt napunknál, és most is, a szövetkezésekről tartott nyílt napunkon, ahol a HANGYA Szövetkezeti Együttműködés a partnerünk abban, hogy segítsen nekünk a háttér biztosítani kapcsolatait, ismeretanyagát alapján.

Köszöntöm természetesen a napirendi ponthoz érkezett előadókat. Úgy gondolom, hogy egy olyan kérdéskört feszegetünk a szövetkezéssel kapcsolatban, amely megosztja a mezőgazdaságban érintetteket. Ennek oka véleményem szerint a történelmi háttér. Tudjuk, hogy a második világháború befejezése után Magyarország egy kényszer típusú szövetkezést volt kénytelen elviselni, és leginkább az abban szereplők vagy azok, akikről elvették a termelőeszközöket és a földtulajdonukat, roppant kétségbeesett szemmel néznek minden szövetkezésre, mert nem jók a tapasztalataik. De tudjuk azt is, hogy 1990 után egy új lehetőség nyílt mindazoknak, akik a szövetkezés előnyeit

időben meglátták. Persze ehhez társul az Európai Unió erről alkotott vélekedése, és tudjuk, hogy van egy kialakult álláspont, amely anyagi értelemben is próbálja ösztökélni az adott tagországokat bizonyos típusú szövetkezők létrehozására.

Persze van egy nagyon erős, másik típusú ösztökélés is, ez pedig a közgazdaságtani ösztökélés, hiszen a '60-as, '70-es években volt tapasztalható először annak a globalizált piacnak a megjelenése, amely különösen a kereskedelemben alakított ki monopolisztikus helyzetet, és ennek megfelelően a beszállítók egyre hátrányosabb helyzetbe kerültek. Ekkor vált közgazdaságtani értelemben is szükségessé a termelők összefogása. Eltérve a kolhoz típusú szövetkezőektől, ahol a termelést is szövetkezői, együttes módon végzik, a szövetkező ezen módjában a termelést mindenki maga végzi, de amikor elkészült, előállt a termék, onnantól kezdve már annak tárolása, csomagolása, manipulálása, a piacra való bejuttatása, értékesítése már bizonyos összefogással valósul meg. Ezen az úton halad Magyarország is, látjuk, hogy vannak nagyon életképes szövetkezők. Bár egy területen, a zöldség-gyümölcs területén mintha előnyösebb lenne a helyzetük, pontosabban nem a helyzetük, hanem ők markánsabban látták ebben a lehetőséget, és vannak olyan szövetkezők, mint a gépbeszerzési értékesítő szövetkezők, amelyek nem folytatták ezt a fejlődést és egyelőre stagnál ez a terület.

A mai nappal szeretnénk a közvélemény figyelmét is ráirányítani az európai tapasztalatokra, a magyar tapasztalatokra, erre a fejlődési szakaszra, ami az elmúlt 16-17 évben bekövetkezett, és talán éreztetni a termelőkkel, hogy valamilyen szinten kikerülhetetlen ez a szövetkező, egyrészt az Unió gazdasági ösztönzése következtében, másrészt azért, mert a saját kényszerű piaci ösztönzésünk is errefelé tereli az embereket. Bízom abban, hogy az előadók a maguk szempontjából egy olyan változatos képet adnak a mai szövetkezőkről, ami tisztítja a sokszor ellentmondásos és zavaros gondolatokat, és talán még azokat is egy picit elgondolkodásra kényszeríti, akik úgy mond már soha többet semmilyen szövetkezőnek, semmilyen együttműködésnek nem szeretnék a tagjai lenni.

Megnyitó előadások

A mai nap első előadójának Gerrit van Dijk urat, a Cogeca elnökét kértük föl. Sajnos a múlt héten, az utolsó pillanatban lemondta az előadáson való részvételét más, általa nagyon fontosnak tartott programban való részvétel miatt. Előadásának teljes anyagát viszont átküldte nekünk. Ennek egy összefoglaló, rövidített változatát dr. Szabó Zoltán által fogjuk majd meghallgatni. Mint ahogy szokásos, a nyílt napunkról készült kiadványunkban az előadások teljes anyagát be tudjuk majd szerkeszteni, tehát ott mindenki elolvashatja elnök úrnak a nekünk erre az alkalomra címzett gondolatait. Úgyhogy megkérem dr. Szabó Zoltánt a HANGYA részéről, hogy ezt az összefoglalást legyen szíves ismertetni.

Gerrit van Dijk, a COGECA elnöke levelének ismertetése: "Európai szövetkezői gyakorlat a termelők piaci érdekérvényesítése érdekében"

DR. SZABÓ ZOLTÁN ügyvezető titkár (HANGYA): A szövetkezők jelentősége a termelők piaci érdekeinek érvényesítésében; Gerrit van Dijk, COGECA-elnök.

Tisztelt Konferencia! Hölgyeim és Uraim! Előljáróban elnézést kérek azért, hogy személyes részvételem helyett csak ebben a formában tudok bekapcsolódni a mai tanácskozás munkájába, de egyéb kötelezettségeimet - nem rajtam múlóan - nem tudtam átszervezni. Ugyanakkor az az együttműködés, amely a COGECA-n keresztül eddig kialakult a magyar partnerszervezettel, arra kötelez, hogy a kedves meghívásnak, ha másként nem, legalább a fő gondolatok megjelenítésével eleget tegyek. Az előadáshoz kapcsolódó, érvanyagként is használható ábraanyagot szintén megküldöm, azzal a szándékkal, hogy az a későbbiekben fordítás után a részvevőkhöz eljuthasson.

Milyen kihívások előtt állnak ma a mezőgazdasági termelők? - értve ez alatt természetesen az európai termelőket. A globális piac új kihívása a globális módon cselekedni képeseket hozza előnyös helyzetbe, és ebben nem hagyható figyelmen kívül, hogy az Európai Unió ma a világ legjelentősebb mezőgazdasági export-import egyenlegével rendelkezik. Másként fogalmazva: az európai mezőgazdaság nem függetlenítheti magát a globális hatásoktól, amely tehát egyaránt megjelenik a népességnövekedésben, a növekvő fehérjeellátási igényben, a megújuló energia részarányának fokozódásában, a környezet megóvásának követelményeiben. Különösen jelentős kihívást jelent az, hogy az elsődleges mezőgazdasági termékek piacán a korábban domináns módon élelmiszerként vagy takarmányként való felhasználással szemben az energetikai felhasználás aránya megemelkedett. Mindezek együttesen azt eredményezik, hogy a korábbi szerkezeti túlermelések lehetősége az új piaci trendek következtében kevésbé lesz valószínű, miközben a növekvő input árak - beleértve az energiát is - az elsődleges mezőgazdasági termelés profittermelő képességét erőteljesen korlátozzák. Azok a jelek tehát, amelyek a Health Check dokumentumban megjelentek, e folyamatokkal vannak szinkronban, és az Unió korábbi termeléskorlátozó magatartásának feloldását

szolgálják. A világ számos országában a kihívást extenzív termelésük, illetve jelentős területi kapacitásuk révén másként tudják kezelni, mint az európai termelők. Erre jellemző a GMO-növények termelésével kapcsolatos európai viszony, az európai népsűrűség, és főként a fő európai piacokat képviselő fogyasztók ellenérzései miatt Európa nem lehet alkalmas például a brazil vagy más ritkán lakott országok termelési módszereinek alkalmazására.

A világ mezőgazdasági piacainak belső szerkezete is jelentős mértékben különbözik egymástól. A legfejlettebb országok, illetve a dinamikusan fejlődő országok piacán más értékeket keresnek a fogyasztók. Míg az USA, az EU 15-ök, Japán esetében a kényelem, a környezettudatosság és a különlegesség a leginkább meghatározó érték, a gyorsan fejlődő országokban - Kína, India, Latin-Amerika - az ár és a biztonság jelent meghatározó tényezőt. Az Európai Unió új tagországai még átmeneti helyzetben vannak ezen a területen is, ami rámutat, hogy az Európai Unió agrárpolitikájában másként és ezekre is érzékenyebben kell cselekednünk. A trendek összességében tehát azt jelentik, hogy aki piaci szereplő akar lenni, annak fokoznia kell a marketingszolgáltatásokat, érzékenynek kell lenni a regionális specializációra, és olyan hálózatokat, láncolatokat kell kialakítani, amelyek képesek megfelelni ezeknek a fogyasztói elvárásoknak.

Az agrárágazat számára ugyanakkor a legnagyobb kihívást mindazonáltal az jelenti, hogy miként képes lépést tartani a kereskedelem koncentrációjával, s ebben már nem az önálló termelőnek, hanem szövetkezeteiknek van és lehet szerepe. Ez a szerep abban az esetben érvényesülhet, ha a szövetkezetek egyfelől megfelelő alkupozíciót képesek kialakítani a kereskedelmi igények kielégítésére, beleértve a mennyiségi és minőségi ellátást, saját innovációjukat és logisztikai költségeik csökkentését is. Akkor lehet sikeres a mezőgazdasági termelés - és természetesen a termelő is -, ha az élelmiszerpiac szereplőjévé válik, megértve, hogy annak legfőbb jellemzője, hogy helyi szinten a fogyasztói igények kielégítésére törekszik, ugyanakkor a globális irányítás érvényesül benne, helyi és nemzetközi erőforrások érvényesülésével.

A felsorolt kihívásokra tehát az európai mezőgazdasági termelőknek a következő kérdéseket kell megválaszolniuk. Miként őrizhetem meg versenyképességemet? Milyen befolyásolási, tulajdonosi viszonyom van az élelmiszerrendszerben? Melyek a fogyasztói, társadalmi elvárások a termelésemmel szemben? Milyen piaci pozíciókat tudok kialakítani? S végül is a fogyasztói kiadásokból mennyit vagyok képes bevételként realizálni?

Az európai agrárpolitika jellemzője, hogy nem csupán az élelmiszer-termelés, de az egyéb közjavak, így a környezet megóvása és a vidék megőrzése is szerves részét képezi. A vidék és a mezőgazdaság sorsának összefonódása összefügg más globális folyamatokkal is. A városiasodás olyan világjelenség, amely Európát sem kerüli el, ám ebből következően rögtön feltehető az a kérdés is, hogy e trend érvényesülése miatt ki fogja folytatni a jövő agrártermelését. A vidék képének megőrzése, az európai agrármodell fenntarthatósága ezért csak úgy valósulhat meg, ha a fiatal generációnak perspektívát kínál az ágazat. A perspektívát pedig nem más jelenti, mint a vidéki térségek agrobiznisz típusú fejlesztése, hozzáadott értékek növelése, hálózati és innovációs fejlesztése. A vidék megőrzésének és a vidéki népesség jövőjének kulcseleme a helyi ellátásban a megfelelő tulajdonlasi pozíciók megszerzése, amire a szövetkezeti együttműködések jelenthetnek hosszú távú megoldást.

A közösségi agrárpolitika totális változás előtt áll. A támogatások termeléstől való elválasztása, illetve egyéb közjavakkal való kombinációja megkezdődött, ennek erősödése várható 2013 után. Ugyanakkor a jelenlegi szabályozásban a szövetkezetek versenypozíciójának javításáért nem sokat tettek. A közös agrárpolitika eszközeinek hatékonysága viszonylag alacsony, mivel nem képes kezelni a térségek változékonyságából adódó szükségleteket, nem érzékeli a vállalkozói és piaci orientációból fakadó szükségleteket, nem alkalmas a szolidaritás és szubszidiaritás összehangolt kezelésére.

Európában egy hosszú távú jövőkép kialakítása kezdődött meg a Health Checkkel, melyben a COGECA elnökeként arra törekszem, hogy az eddigi reaktív tevékenységünket proaktívvá tegyem. Engedjék meg, hogy ennek kapcsán megosszak önökkel néhány olyan gondolatot, amely alapjául szolgál a május végi informális agrárminiszteri értekezleten elmondandó beszédemhez.

Európának saját történelméből és értékeiből kell levezetnie saját jövőjét. Legfontosabb alapértékeinknek a szabadságot, demokráciát és vállalkozást tartom, és ebből kiindulva az ágazati összefüggéseket illetően saját értékeinkre vonatkozóan azt a kérdést kell feltenni, hogy mindez mit jelent a jövő termelési gyakorlatára, milyen mozgástér áll rendelkezésre, illetve milyen teremthető meg Európa gazdálkodói számára. A válaszokat a piaci gondolkodás érvényesülése és ehhez kapcsolódóan az a piaci stratégia adhatja, melynek fő elemei a következők.

1. A mezőgazdaság egy olyan közösségi szolgáltatás, amely a közjavakon keresztül nem csupán az élelmiszer-termelést, de a környezet- és tájvédelmet, a vidéki térségek fenntartható fejlődését szolgálják. Az élelmiszer-ellátási

funkcióban az élelmiszer-biztonság szerepe egyre jelentősebb, melynek megerősödéséhez további kormányzati politikák és biztonsági intézkedések egyaránt szükségesek.

2. Szükséges a hazai, kiemelten a helyi ellátási rendszerek hatékonyságának erősítése, stratégiai fejlesztésük, amelyek ezáltal kiegyensúlyozó szerepet kell hogy ellássanak a belpiaci ellátásban.

3. Kulcselem, különösen az új tagállamokban a helyi szereplők szövetkezeti üzleti fejlesztésén alapuló vertikális integrációja és marketingje.

4. A piaci szegmentációban a regionális termékek, a speciális termékek szerepe felértékelődik, a helyi fogyasztói közösségek és termelői közösségek együttműködése erősítheti ezeknek szerepét, piaci értékét.

Ha tehát a közösségi agrárpolitika e piaci gondolkodás és eszközeinek fejlesztésére az eddigieknél nagyobb hangsúlyt fektet, az jó a termelők és fogyasztók közösségének, egyaránt elősegítheti versenyképességünket és az uniós kohéziót. Ennek érdekében három kezdeményezést fogok előterjeszteni az informális tanácskozáson, nevezetesen:

1. A közös agrárpolitika Health Check-tevékenysége egészüljön ki az agrárágazatok szövetkezeteit érintő Health Checkkel, tudatosítva, hogy a szövetkezet a gazdák első számú piaci eszköze. Ezen funkcióból kiindulva legyen megfelelő ösztönző eszköz a közösségi agrárpolitikában a termelők által létrehozott szövetkezetek üzleti fejlesztésére.

2. A szövetkezeteknek üzleti szerepükből következően alapvető szereppel kell rendelkezniük a kockázat- és kríziskezelés rendszerében, beleértve az időjárás kockázatokat, állatbetegségeket avagy a piaci zavarokat, bármelyik kezeléséről legyen is szó.

3. Az üzleti megközelítés jobb érvényesülése érdekében a szövetkezetekkel való ágazatpolitikai kérdések megvitatásába ne csak a gazdák mint a szervezetek tulajdonosai, de az üzleti tevékenységet ténylegesen lebonyolító igazgatók, menedzserek is lehetőséget kapjanak.

Remélem, hogy gondolataim elősegítik a magyar szövetkezeti szektor fejlesztését, remélve ugyanakkor, hogy a mai tanácskozás további impulzusokat adhat az európai szervezet, a Cogeca jobb és hatékonyabb munkájához. Közös erőfeszítéseinkhez erőt és sok sikert kívánok! Utrecht, 2008. május 14."

ELNÖK: Nagyon szépen köszönöm dr. Szabó Zoltánnak, a HANGYA ügyvezető titkárának, hogy ismertette Gerrit van Dijk, a COGECÁ elnökének számunkra írt előadásának rövidített változatát. Olyan kérdéseket feszegetett elnök úr, amivel most szembesül Magyarország is, azaz, hogy a mezőgazdaság nemcsak élelmiszert termel, hanem ennél mélyebb beágyazottságra tett szert a vidéken: munkahelyek teremtéséről gondoskodik és gondoskodik az agrárkörnyezetről is. Sajnos '90 óta egyik magyar kormány sem tett meg mindent azért, hogy ismertessük a társadalom azon részével a mezőgazdaság szerepét, akik nincsenek kapcsolatban a mezőgazdaságban; mintegy 9 millió lakosról van szó. Sajnálatos módon nem értettük meg a társadalom ezen részével, hogy a mezőgazdaság élelmiszert termel, ennek következtében egyetlen állampolgár sem tudja kivonni magát a mezőgazdaság hatása alól. A mezőgazdaság sikere vagy kudarca másnap lecsapódik a fogyasztóknál. Most éppen áremelkedésben csapódik le, de az elmúlt években sajnálatos módon az élelmiszer-biztonság, a hamisított áruk tekintetében csapódott le. Akkor csodálkozik a társadalom, hogy ez hogy következhetett be; mert nem figyeltek oda a mezőgazdaság társadalmi szerepére, pontosabban nem értettük meg a lakossággal, hogy mi a jelentősége a mezőgazdaságnak alapvetően az élelmiszer-termelés mellett. Biztos vagyok benne, hogy a részletes anyag még sok tanulságot fog adni nekünk, amikor a kiadványunkba ezt beleszerkesztjük.

Köszöntöm következő előadónkat, Gögös Zoltánt, a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium államtitkárát. "A termelői társulások fejlődését elősegítő keretek az Új Magyarország vidékfejlesztési programban" címmel tart előadást államtitkár úr.

Gögös Zoltán államtitkár (FVM)

GÖGÖS ZOLTÁN államtitkár (Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium): Elnök Úr! Tisztelt Tanácskozás! Hölgyeim és Uraim! Először is szeretném átadni miniszter úr üdvözlését; ő külföldön tartózkodik, ezért nem tud személyesen jelen lenni ezen a nagyon fontos konferencián.

Gerrit van Dijk úr gondolataiból jól kiolvasható, hogy az Európai Unió régi tagállamaiban a termelők a szövetkezeti együttműködési formákat mennyire fontosnak tartották és tartják, és hogy milyen eredményeket tudtak és tudnak

elérni mind a tényleges termelés, mind pedig a megtermelt áru sikeres piacra jutása érdekében. Hallottunk azokról a feladatokról is, amelyek talán a közös jövőt megalapozhatják. A felvetett témákat tegnap vele személyesen egy kétoldalú tárgyaláson részletesen megbeszéltük, és azt gondolom, a véleményünk nem áll nagyon messze egymástól; nyilván nekünk szükségesek azok a tapasztalatok, amelyekkel ők rendelkeznek, de vannak nekünk is tapasztalataink ebben a témában, amelyek megjelenítése fontos a közös Európában.

A következőkben a témának megfelelően arról szeretnék beszámolni, hogy milyen lépéseket tettünk azért, hogy egyáltalán létrejöhessen Magyarországon új típusú szövetkezők, ezek hogy állnak és milyen Magyarországon a termelői szövetkezés jelenlegi helyzete. Magyarországon a szövetkezésből való idegenkedés történelmi hozadék, ami szerencsére egyre inkább a múlté. Az szerintem külön meérne egy vitanapot, hogy feltétlenül szükséges volt-e a '90-es évek elején a fürdővízzel a gyereket is kiöntenünk, de én most nem erről szeretnék beszélni, hanem arról, hogy hogyan lehet ezt a helyzetet a mostani új kihívásokhoz igazítani a mezőgazdaságban.

Magyarországon a termelői csoportokról szóló 81/2004-es miniszteri rendelet értelmében lehet termelői értékesítő szervezeteket, azaz termelői csoportokat létrehozni. Ugyanezen rendelet tartalmazza az állami elismerés feltételeit, amelyek meglétét a miniszter úr által megadott állami elismerés igazolja. Az elismerésért folyamodó szervezeteknek meghatározott kritériumokat kell teljesíteniük, amelyek garanciát jelentenek a stabil működésre vonatkozóan. A termelői csoportként történő elismerés feltétele, hogy a szervezet taglétszáma legalább 15 fő legyen és a tagok által megtermelt, illetve feldolgozott, az állami elismeréssel érintett termék értékesítéséből származó évi árbevétel legalább 300 millió forint. Bizonyos ágazatokban ez az összeg elegendő, ha a 100 millió forintot eléri.

Egyes esetekben, ágazatokban ezek a kritériumok a termelők oldaláról túlzónak tekintettek, néhány hasonló jellegű visszajelzés érkezett a Földművelésügyi Minisztérium felé. De a jogszabályok alkotóinak figyelembe kell venni, hogy a termelői csoportok létrehozásának célja az volt, hogy az elégtelen termelői szerveződés következtében fellépő hiányosságokat orvosolja és a termelők piaci érdekérvényesítő képességeit megerősítse. Ennek értelmében Magyarországnak nem érdeke, hogy jelentős számú támogatásra szoruló, bizonytalan gazdálkodási eredményeket produkáló csoport jöjjön létre. Ez maguknak a termelői csoportoknak sem lehet érdeke, hiszen az egyre erősödő piaci versenyben csak az egységes, jó minőségű, megfelelő mennyiségű árualapot előállító gazdaságok képesek talpon maradni.

Az alakuló termelői csoportnak az elismerés iránti kérelmet a minisztériumhoz kell benyújtania. A kérelmek elbírálására a minisztériumban szakértői bizottság jött létre, amely megvizsgálja a kérelmekben foglaltakat, ellenőrzi az előírt követelmények betartását és adott esetben helyszíni ellenőrzéseket is végez. A kérelemről a benyújtott dokumentumok és a bizottság javaslata alapján a miniszter dönt.

Miért fontos a termelői csoportok állami elismerése? Az elismerés megszerzése egyúttal a támogatási jogosultság lehetőségét is hozza magával, amelyet a közelmúltban a Nemzeti Vidékfejlesztési Terv, a jelenben pedig az Új Magyarország vidékfejlesztési program keretében biztosítunk, illetve biztosítottunk. A termelői csoportok létrehozásának és működésének támogatására az Új Magyarország vidékfejlesztési program keretében külön jogcím áll rendelkezésre 2007-től. A kérelmezők ötéves időszakra árbevételük alapján kaphatnak vissza nem térítendő, átalány összegű támogatást. Ezen felül a termelői csoportok, illetve tagjaik számos Új Magyarország vidékfejlesztési program jogcím - többek között félig önellátó gazdaságok támogatása, fiatal agrárvallalkozók támogatása, szaktanácsadói támogatás, és még sorolhatnám - elbírálása során többletpontokat kapnak, ami nagyobb biztonságot jelent a pályázott támogatások elnyerésére. A 2007-ben megnyíló Új Magyarország vidékfejlesztési program keretében az első intézkedések között került meghirdetésre a termelői csoportok létrehozásához és működéséhez nyújtandó támogatások feltételeiről szóló rendelet. Ez alapján 26 szervezet kezdte meg ötéves támogatási periódusát, amelynek első évében közel 400 millió forint támogatási összeget igényeltek. Ezekről a paramétereikről még fogok szólni részletesebben.

A következőkben a termelői csoportok számának alakulásáról szeretnék néhány gondolatot mondani. A 2007. évben a termelői csoportok száma - az Új Magyarország vidékfejlesztési programban tervezettet kismértékben meghaladóan - 34 szervezettel gyarapodott és országosan elérte a 241-et. A szervezetek számának nagyobb arányú növekedését fékezi az egyre csökkenő háttérbázis, azaz a szervezeteken kívül gazdálkodó termelők száma csökken. Negatív hatása volt a több ágazatot is érintő 2007. évi kedvezőtlen időjárásnak is.

Ösztönzést jelent viszont az Új Magyarország vidékfejlesztési program támogatási rendszer megnyílása, illetve az elismerés feltételeit szabályozó rendelet kedvező változtatása, amelyet 2007 szeptember elején hajtottunk végre, hosszas szakmai és jogi egyeztetést követően. A változások a közösségi jogi keretekhez történő alkalmazkodás igénye mellett kedvezően érintettek több jelentős szektort, például a szőlő-bor ágazatot, és az eljárásrendet a minisztérium

átszervezésével megváltozott helyzethez igazította. A jogszabály további javításai időszerűnek ítélték, részben a közösségi jogszabályalkotás - a zöldség-gyümölcs ágazat termelői csoportjai -, részben pedig a hazai szinten felmerülő új igények következtében; például őshonos fajok megjelenítése, termelői csoportok alakulásának lehetővé tétele, természetes személyiségű tagok elvárt súlyának megítélése, dohányágazat kezelése, s a többi miatt. A rendeletet nyilván a szakmai szervezetek bevonásával korrigálni fogjuk.

2007-ben mindössze egy termelői csoport állami elismerési határozatának visszavonását kellett kezdeményezni. Ez azt is jelenti, hogy nyilvánvalóan azok, akik jelentkeztek, a paramétereknek alapvetően megfeleltek.

A 2005. évről készített és a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal kirendeltségeire megküldött és feldolgozott beszámoló jelentések alapján megállapítható, hogy a termelői csoportok által értékesített termékek az egyes ágazatokban 15-20 százalék között részesedést jelentenek. Az átlagosnál alacsonyabb szervezettség figyelhető meg például a gabonaágazatban, ahol a nagyszámú csoport ellenére a részesedés mindössze 5 százalék körüli. Ugyanakkor az olajosnövény-ágazat termelői csoportjainak piaci ereje meghaladja a 30 százalékot.

Az állattenyésztési ágazatok közül kiemelkedik a baromfiágazat 18 százalékot közelítő részesedéssel, míg például a húsmarhatartó termelők eddig még egyetlen csoport alakítását sem határozták el. A termelői csoportjai által az adott szektorban elért lefedettségről elmondható, hogy a fejlődés első stádiumában - a rendszer hároméves működése után elért - 15 százalékban meghatározható első cél nagyságrendjében teljesült.

A 2006. évről készített jelentések feldolgozására eddig még nem nyílt lehetőségünk; hamarosan rendelkezésünkre állnak ezek az információk, de érdemi változások ezen a területen nem történtek.

A termelői csoportok által értékesített tagi termékből befolyt összes árbevétel a 2006. évben meghaladta a 117 milliárd forintot. A csoportokban tevékenykedő tagok száma több mint 17 ezer, amiből a természetes személyiségű termelők aránya 86 százalékos.

A következőkben néhány gondolatot szeretnék még részletesebben az Új Magyarország vidékfejlesztési program területét érintő támogatási rendszerről beszélni.

A termelői csoportok támogatását Magyarországon e program keretei között végezzük; ezt még a brüsszeli elfogadás előtt meghirdettük, részben a rendszer kiforrott működésében rejlő biztonság, illetve az idő- és forrásigényes szoftverfejlesztéssel nem terhelt végrehajtás miatt. Ez is bizonyítja, hogy a gazdálkodók szerveződését a minisztérium rendkívüli jelentőségűnek tartja.

A támogatás 2007-13. évek közötti időszakra kidolgozott rendszerét meghatározó, az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból a termelői csoportok létrehozásához és működéséhez nyújtandó támogatások részletes feltételeiről szóló 59/2007. (VII. 10.) FVM rendelet alapján a termelői csoportok 2007. szeptember 1-30. között adhattak be kérelmet a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalhoz. Természetesen a rendszer, ugyanúgy, mint a többi Új Magyarország vidékfejlesztési programnál, azt feltételezi, hogy a kérelembeadás és ennek a rendszernek a működtetése a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal feladata.

Az Új Magyarország vidékfejlesztési program által meghatározott feltételek hasonlóak a nemzeti vidékfejlesztési terv keretei között meghirdetett támogatási rendszerhez. A támogatás célja ez esetben is az, hogy elősegítse a termelői csoportok tagjai termelésének és teljesítményének a piaci követelményekhez való igazítását, az áruk közös forgalmazását - ideértve az értékesítésre történő előkészítést, az értékesítés központosítását és a nagy tételben vásárlók ellátását is -, valamint a termelési, betakarítási, elérhetőségi információkra vonatkozó közös szabályok létrehozását.

A támogatás igénybevételének egyetlen feltétele, hogy a termelői csoport rendelkezzen az állami elismeréssel, azaz teljesítse a 81/2004-es FVM rendeletben foglaltakat, illetve a támogatási időszak alatt ez az állami elismerés ne kerüljön visszavonásra. A támogatás összege az 59/2007-es FVM rendelet alapján mindenki számára egyértelműen és egyszerűen kiszámítható; az Új Magyarország vidékfejlesztési program esetén is sávosan alakul, mind a termelési érték, mind pedig a támogatási időszak éveinek vonatkozásában. Ez azt jelenti, hogy az 1 millió euróig terjedő termelési értékre az első évben 5, a második évben is 5, a harmadik, negyedik, ötödik évben pedig rendre 4, 3, 2 százaléknyi támogatás adható. Az 1 millió euró feletti termelési értékre az első két évben 2,5, a harmadik évben 2, a negyedik és ötödik évben pedig 1,5 százaléknyi támogatást fizet a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal. Annak érdekében, hogy a nagyon jelentős termelési kapacitású csoportok ne fölöszzék le a támogatási keretet, maximalizáltuk az adható támogatás mértékét, amely az öt évre mindösszesen 390 ezer euró lehet, azaz hozzávetőlegesen 100 millió forint. Ez az összeg is kizárólag a termelői csoport létrehozásának és adminisztratív működésének elősegítésére

vehető igénybe.

2007-ben az új Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap égisze alatt megnyíló támogatási lehetőségre 28 termelői csoport jelentkezett, amelyek közül az adminisztratív és egyéb ellenőrzések lefolytatása után 26 volt támogatható. Részükre már megtörtént az első kifizetés 394,7 millió forint értékben.

Fontos tudni azt is, hogy az Új Magyarország vidékfejlesztési program keretében a termelői csoportok nem csupán egyetlen jogcím kedvezményezettjei lehetnek, hanem - többségében tagjaikkal együtt - egy komplex, koherens rendszer kiemelt preferáltjai számos jogcím vonatkozásában. Ez azt jelenti, hogy egy-egy gazdálkodó, ha más Új Magyarország vidékfejlesztési program támogatási lehetőségére pályázik, több esetben pluszpontot kap kérelme elbírálásakor, ha tagja valamelyik termelői csoportnak; erre az előzőekben már utaltam is. Reményeink szerint ez az összetett lehetőségrendszer a termelői csoportok iránti érdeklődést is erősíti. A taglétszám növekedésének számszerűsítésére, értékelésére a 2007. évről készített beszámoló jelentések beérkezése és összesítése után nyílik reális lehetőség.

A kifizetett támogatásokról szeretnék még néhány szót szólni. A nemzeti vidékfejlesztési terv keretein belül a termelői csoportok támogatására 2004-2007 között több mint 29 millió eurót, azaz mintegy 7,5 milliárd forintot ítéltünk oda és fizettünk ki.

Azok az állami elismeréssel rendelkező termelői csoportok, amelyek már korábban, a nemzeti vidékfejlesztési terv keretében megkezdték öt éves támogatási periódusukat, 2007-ben is beadták kifizetési kérelmeiket. Az MVH által 2007. június 1-30. között befogadott kérelmek teljesítése év vége előtt befejeződött, így összesen 195 szervezet részesült kifizetésben.

Évekre bontva a támogatások kifizetését, látható, hogy a termelői szerveződések 2006-ra ismerték fel a szerveződésben rejlő támogatási lehetőségeket, mert amíg 2005-ben mindössze 230 millió forint támogatást fizetett ki a hivatal e jogcímen, addig 2006-ban a kifizetések összege már 4,8 milliárd forint volt.

2007-ben 1,03 milliárd forint kifizetést már EMVA-forrásból teljesített a csoportok felé az MVH, mivel a nemzeti vidékfejlesztési terv keretében az intézkedésre allokált összeg felhasználásra került. Az egyes szervezetek a korábbiaknál magasabb, átlagosan 14,6 millió forint közösségi támogatáshoz jutottak.

A kép a termelői csoportokat tekintve tehát összességében pozitívnak mondható, de fontos hangsúlyozni, hogy továbbra is ösztönözni kell a termelőket az összefogásra. Lehetőségeink erre egyelőre adottak, és számos pozitív példa mutatja az összefogás erejét. Bízom benne, hogy további termelői csoportok nem kizárólag a megszerezhető működési támogatás elérését tartják céljuknak, hanem az okosan gazdálkodó, hosszú távon tervező gazdálkodók saját, jól felfogott érdekei mentén alakulnak meg majd.

Köszönöm szépen megtisztelő figyelmüket. *(Taps.)*

ELNÖK: Köszönöm szépen a tájékoztatást, államtitkár úr, köszönöm a jogszabályi háttér ismertetését.

Mielőtt rátérnénk a gyakorlati oldalról tapasztalatot szerzett vezetők előadásaira, nagy szeretettel és tisztelettel köszöntöm dr. Szili Katalin elnök asszonyt, a parlament elnökét. *(Taps.)* Köszönöm, hogy a fővédnökség mellett fontosnak tartotta, hogy személyes jelenlétével is kifejezze mai rendezvényünk jelentőségét.

Felkérem elnök asszonyt köszöntőjének megtartására.

Dr. Szili Katalin, az Országgyűlés elnökének köszöntője

DR. SZILI KATALIN, az Országgyűlés elnöke: Tisztelt Elnök Úr! Államtitkár Úr! Tisztelt Képviselőtársaim! Hadd mondjam azt, mélyen tisztelt Vendégeink! Elnézést kérek, hogy később szólok, nem én voltam a köszöntő a Felsőházi ülésteremben. Ennek egy oka van: a házbizottsági ülésünk elhúzódott a jövő heti ülésünk előkészítése kapcsán. Ezért szíves elnézésüket kérem. Viszont el kell, hogy mondjam, annál nagyobb örömmel jöttem, ugyanis az ember manapság amikor a magyar vidéket járja, nagyon sok helyütt találkozik azzal a problémával, hogy magas a munkanélküliség, és legtöbbször ha megkérdezzük a polgármestert ennek okáról, akkor azt mondja, hogy nincs ipar, megszűntek a termelőszövetkezetek.

Kedves Vendégeink! Tisztelt Elnök Úr! Azt hiszem, nem túlzás, ha azt mondom, hogy a rendszerváltást követően

talán pontosan ez az ágazat volt az, amelyik a legnagyobb veszteséget elszenvedte. 18 esztendőről van szó, amely 18 esztendőben végrehajtottunk számtalan dolgot. Hiszen ma már elmondhatjuk azt, hogy a demokráciánk nagykorú. Mégpedig az Európai Unióhoz csatlakoztunk, sokat beszélünk a versenyképességről, sokat beszélünk a minőségről, arról, hogy hogyan szeretnénk Európában a saját mezőgazdaságunkkal, termékeinkkel megjelenni.

El kell mondanom önöknek, hogy a rendszerváltást követően éppen a szövetkezetek voltak azok, amelyeknek az átalakulásával, megszűnésével egyes elemzők szerint a magyar mezőgazdaság és ezzel az ország akkora veszteséget szenvedett el, mint a második világháború alatt a mezőgazdaság veszteségeivel. Ezzel szembe kell néznünk. A kérdés az, hogy a jelenlegi körülmények között, a mostani lehetőségekkel milyen útja-módja van annak, hogy különböző területeken, akár a termelésben, akár az értékesítésben újra szövetkezésekre kerüljön sor, ahol valóban a magyar minőség jeleníthető meg.

Ennek számos ellentmondása van. Direkt nem magyar példát hozok, ami például a termelői részesedést jelenti, hanem a globalizált világból egy példát, ahol egy kiló banán eladása utáni 1 dollárból a termelő körülbelül 7 centben részesül. Mi ez, ha nem ellentmondás? Mi az, ha nem ellentmondás, amikor nem a minőség, hanem az olcsóság az, ami egyébként megjelenik a piacon? Ezekkel az ellentmondásokkal kell szembenéznünk és nekünk megtalálni azt a jogszabályi háttérrel, azt a lehetőséget, ami több dologra talál megoldást.

Az egyik, hogy ma nem választható el a vidék és a mezőgazdaság kérdése. A magyar vidék felemelkedésére csak akkor van lehetőség, ha mi jogszabályi háttérrel és nyilván a gyakorlatban is biztosítjuk azt, hogy a mezőgazdaságunk versenyképes maradjon, hogy a mezőgazdaságban - és itt a második fontos tétel - meg tudjuk teremteni azt, ami az újrászövetkezés lehetőségeit biztosítja a mai, XXI. századi körülmények között az európai uniós Magyarországon. Ebben nyilvánvaló, hogy közösen kell megtalálnunk azokat az utakat, ami lehetővé teszi a versenyképesség megtartását, a vidék felemelését és az újrászövetkezés lehetőségét.

Hadd gratuláljak a Mezőgazdasági bizottságnak ahhoz, hogy ezt a mai vitapontot itt megszervezte, hiszen van ebben egy fontos kulcsszó, amiről sokszor beszélünk, mégpedig az együttműködés. Az együttműködés és az együttgondolkodás, hogy hogyan tudjuk ennek az útját közösen megtalálni. Hát erre biztosít ma jó lehetőséget ez a konferencia, melynek keretében szeretném, ha egy olyan közös utat találnánk meg, ami lehetőséget nyújt a jogszabályi háttér megteremtéséhez, ami lehetőséget ad arra, hogy egy nyelven beszéljünk ezekben a kérdésekben. Talán meg tudjuk azt is teremteni, aminek én magam házelnökként is sokszor vagyok a részese vagy egyáltalán szemlélője, hogy azért van számtalan olyan kérdés, amiben a Mezőgazdasági bizottságban az együttműködést nem a napi pártpolitika határozza meg, hanem pontosan az, hogy hogyan lehet kormány és parlament között, civil szervezetek és érdekképviselők között egy olyan együttműködést, olyan párbeszédet biztosítani, aminek egyetlen eredője lehet, a versenyképes vidék, a vidék Magyarországnak felemelése és ezen belül is annak az újrászövetkezésnek a megteremtése, ami lehetővé teszi, hogy a magyar mezőgazdaság saját minőségével ne csak Európában, hanem a globális világban is jelen legyen.

Szeretném a köszönetemet kifejezni mindazoknak, akik az elmúlt 18 esztendőben, még ha mostoha körülmények is voltak - hiszen nem túlzás időnként azt mondani, hogy a berlini fal leginkább a mezőgazdaságra dőlt rá -, mindig tették a dolgukat és mindig értéket, minőséget termeltek, értékesítettek. Kívánok önöknek jó tanácskozást, és figyelemmel várom, elnök úr, ennek a tanácskozásnak az eredményét, ami lehetőséget biztosít számunkra, hogy továbblépjünk és politikusok, civilek, érdekképviselők egy új minőségű együttműködést hozzunk létre. Talán ez lehet az eredője az újrászövetkezés biztosításának is.

Köszönöm a figyelmüket és jó tanácskozást kívánok! *(Taps.)*

ELNÖK: Köszönöm szépen. Köszönöm még egyszer, hogy személyes jelenlétével is erősítette a szövetkezés és ezen belül a mezőgazdaság fontos szerepét a társadalomban. Köszönöm a dicsérő szavakat a Mezőgazdasági bizottság felé. Igazságtalan lennék, ha nem jelezném, hogy a HANGYA Szövetkezet erőteljes inspirálására jutottunk arra a gondolatra, hogy erről a kérdéskörrel nyílt napot szervezzünk.

Ami elnök asszony gondolatában is tükröződött, a banán esetében, hogy hova mennyi nyereség jut, hát bizony a magyar mezőgazdaság egyik kulcskérdése ugyanez a probléma, magyarul az élelmiszer nyereségtartalmának csak 12-14 százaléka jut vissza a termelőhöz, a maradék 86-88 százaléka a feldolgozóiparban és döntő mértékben a kereskedelembe csapódik le; a feldolgozóiparban mintegy egyharmada, a kereskedelembe pedig a kétharmada. Ebből aztán mi pontosan tudjuk, hogy igaztalanok azok a külső, nem szakértők általi vélekedések, hogy az élelmiszerár-növekedésben nagyon jól járnak a gazdálkodók. Ez sajnos nem igaz, az előbb elmondottak alapján nem igaz, 12-14 százaléka jut vissza az élelmiszer nyereségtartalmából a termelőknek. Talán ebben kellene a

törvényalkotóknak és mindazoknak, akik másképp szeretnék ezeket az arányokat beállítani, egy közös gondolkodást megvalósítani.

Mint említettem, programunk első részében az elméleti háttérrel világították meg az előadók. Most a gyakorlati oldalról tapasztalatot szerzett vezetők előadásai következnek. Farkas Tamás urat kérem fel, az Országos Szövetkezeti Tanács elnökét, aki a 2006. évi X. törvény célkitűzéseinek eredményéről és életbe léptetésének eddigi hatásairól számol be és fejt ki véleményét.

Az ülés vezetését a délelőtti hátralevő részére pedig Jakab István alelnök úrnak adom át.

(Az ülés vezetését Jakab István, a bizottság alelnöke veszi át.)

Farkas Tamás, az Országos Szövetkezeti Tanács elnöke: "A 2006. évi X. törvény főbb célkitűzéseinek eredménye és életbe léptetésének eddigi hatása, tapasztalatai"

FARKAS TAMÁS, az Országos Szövetkezeti Tanács elnöke: Elnök Asszony! Elnök Úr! Tisztelt Konferencia, Hallgatók, Résztvevők! Az Országos Szövetkezeti Tanács képviselőjeként nagy megtiszteltetésnek érzem, hogy ezen a nyílt napon szólhatok a magyar szövetkezésnek az Országos Szövetkezeti Tanács oldaláról való megvilágításáról, a szövetkezetek jogi szabályozásának megoldásra váró kérdéseiről.

Mindenekelőtt engedjék meg, hogy egy mondattal rávilágítsak, az Országos Szövetkezeti Tanács hol foglal helyet ebben a hierarchiában. A magyarországi szövetkezeti szektor legjellemzőbb nyolc ágazati szakszövetsége, az áfészek, a takaré-, a lakásszövetkezetek, a mezőgazdasági, a gazdaszövetkezetek, gazdakörök, a diákszövetkezetek és az ipari szövetkezetek alkotják az Országos Szövetkezeti Tanácsot. Ezzel egyidejűleg azt is meg kell jegyezzem, hogy nem teljesen tükrözi a teljes magyar szövetkezeti szakmai ágazatot az OSZT, hiszen számos szövetkezeti szektor ma még nem tagja az Országos Szövetkezeti Tanácsnak.

Az Országgyűlés elnök asszonya köszöntő szavaiban azt mondta, hogy a rendszerváltásban a mezőgazdasági ágazat volt az egyik legnagyobb vesztes. Ezzel egyetértek, de ki szeretném egészíteni azzal, hogy az egyik legnagyobb vesztes a magyar szövetkezeti mozgalom volt; talán így teljes ez a megjegyzés.

Örvendtes volt számunkra, amikor 2003-ban a politika odafigyelt arra, hogy a még '92-es szövetkezeti törvényből adódó gondokat, feszültségeket orvosolja. Ennek kapcsán született meg a szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvény, amely 2006. július 1-jén hatályba is lépett, és előírta azt, hogy a hatálya alá tartozó szövetkezetek 2007. június 30-áig kötelesek e törvény rendelkezéseinek a hatálya alá tartozni, ennek megfelelni, és ennek megfelelően alapszabályukat módosítani. A teljesség kedvéért hadd mondjam, hogy ez alól kivételek voltak a lakásszövetkezetek, melyeket külön törvény szabályozott.

A szövetkezeti törvény hatálybalépését követően módosult a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló törvény is, ami érintette a szövetkezeti ágazatban lévő takarékszövetkezeteket. Nyilvánvaló, hogy ez a pénzügyi szektorban eltérő sajátosságok miatt vált szükségessé. Mindenesetre örvendtes volt, hogy ez a hitelintézeti törvényi változás, ennek hatálybalépése összhangot teremtett a szövetkezetek és a hitel- és pénzügyintézetek közötti korábbi összhang megbontását követően. Lényeges volt, hogy a részjegy névértékének megváltoztatásához és az alapszabálymódosításhoz a hitelintézeteknél is kétharmados jogszabályi előírás lépett érvénybe, és lehetőség volt arra, hogy a hitelintézeteknél is küldöttgyűlés működjön. Összességében a hitelintézeti törvény módosítása azt is eredményezte, hogy az e törvény hatálya alá is tartozó szövetkezeteknek 2007. december 31-éig kellett módosítaniuk alapszabályukat.

A szövetkezeti törvény hatálybalépését követően nemcsak a hitelintézeti törvény, hanem további módosítások is hatályba léptek, részben módosítani kellett a szövetkezeti törvénynek a '92. évi törvény néhány paragrafusának hatálybalépését, de gondoskodni kellett a szociális tárgyú törvények módosításáról is, annak érdekében, hogy a szociális szövetkezetek, amelyek a 2006. évi X. törvény alapján létrejöttek és szabályozásra kerültek, ezeknek a szociális szövetkezeteknek az alapszolgáltatás keretébe tartozó szolgáltatásaik nyújtása is rendezett körülmények között történjen. Ily módon valamennyi szövetkezetnek végső soron az elmúlt év végéig be kellett fejezniük a szövetkezeti törvényalkotással összefüggő alapszabályi és belső szabályozásai feladataikat.

Fontos e helyütt megjegyezni azt is, hogy a szövetkezeti törvény módosításával egyidejűleg az érintett három szövetkezeti szektornál, ágazatnál, a mezőgazdasági, fogyasztási és ipari szövetkezeteknél 2007. június 30-ával lezárult az üzletrészek rendezésének egy megkezdett folyamata, ami tulajdonképpen egy tizenöt évig tartó, a

szövetkezeti mozgalmat súlyosan károsító korszak végét is jelentette.

Az alapszabályok módosítása, továbbá az üzletrészek átalakítása nem keltett a közvéleményben kiemelkedő érdeklődést vagy érdeklődést felkeltő hullámot. Az alapszabály-módosítási, illetve az ezt követő átalakulási kötelezettség mintegy 4500 szövetkezetre terjedt ki; a KSH adatai szerint 5860 szövetkezet volt 2007. január 1-jén, ebben benne vannak a lakásszövetkezetek is. Így hát ez az alapszabály-módosítási kötelezettség a szövetkezetek közül mintegy 3 ezer, szövetségen kívül álló szövetkezetre is kiterjedt. A szövetséghez tartozó szövetkezeti szövetségek csoportos konzultációk, hírlevelek, jogi tanácsadások, mintaalapszabályok útján segítették a szövetkezeteket abban, hogy eleget tegyenek az átalakulási kötelezettségnek, a hatályos szövetkezeti törvénynek való megfelelésnek. Nincs képünk arról, hogy a szövetségen kívül, tehát az Országos Szövetkezeti Tanácson kívül lévő szövetkezetek milyen szervezett vagy nem szervezett segítséget kaptak vagy nem kaptak, honnan szereztek megfelelő információkat. Mi sem tudunk erről, sőt a cégbíróságok útján sem volt teljes körű képalkotási lehetőségünk.

Az Országos Szövetkezeti Tanács jogi munkabizottsága az alapszabályok módosításának időszakában számba vette a szövetkezetek által jelzett jogi problémákat, és a következőkben próbált ebben a témakörben segítséget nyújtani. Egyetértés született abban, hogy a törvény technikai jellegű módosításának indítványozásával kapcsolatban szükséges megvárni a törvény által a szövetkezetek számára előírt kötelezettségek teljesítését, és csak ezután érdemes a törvényt ismételten vizsgálni, a törvényhez kapcsolódó javaslatokat, módosító indítványokat konkrétan megfogalmazni.

Külön feladat és kérés volt a közösségi alappal kapcsolatos auditálási feladatok teljesítésének lebonyolításában, ellátásában való részvétel. Olyan állásfoglalást kellett kialakítani, amely felkérte a tagszövetségeket arra, hogy készüljenek fel a közösségi alappal kapcsolatos auditálási megbízások elfogadására és ennek végrehajtására. A gazdasági társaságokat is befogadó szövetségek vezető testületük szövetkezeti érdekeltségű tagjaiból javaslatunk szerint kellett alakítsanak különböző bíráló bizottságokat ennek a feladatnak az ellátására. Az Országos Szövetkezeti Tanács foglalkozott azzal is, hogy az alapszabályok módosítását szolgáló folyamat lezárását követően milyen időintervallumban veszi számba a megoldásra váró jogi kérdések, illetve azok rendezésének ütemtervét, azok sürgősségének megfelelően ezt milyen időintervallumban irányozza elő. Kérte is egyúttal a tagszövetségeket, hogy ez irányú munkájukról tájékoztassák az Országos Szövetkezeti Tanácsot, hiszen az OSZT keretén belül létrejött a kormány szövetkezetpolitikai kollégiuma, amely egy olyan egyeztető fórum, amely fórum ad ma keretet annak, hogy a kormány felé olyan javaslatokat, indítványokat tegyünk, hogy az ágazatot, ezen belül a mezőgazdasági ágazatot is, de általában véve is a szövetkezeti ágazatot érintően milyen politikai, gazdasági és jogalkotási folyamatot kell elindítani.

Megítélésünk szerint az alapszabályok módosítása elhúzódott, véglegesen talán megkockáztatom azt, hogy az elmúlt év végéig sem zárult le. A folyamat keretében a tavalyi év végéig 199 szövetkezet megszűnt, egy részük gazdasági társasággá alakult át. Ez a szám valószínűleg jóval nagyobb lesz, ha a teljes átalakulási folyamat lezajlik. Ez az arány tükröződik a MOSZ-hoz, az OKISZ-hoz és az ÁFEOSZ-hoz kapcsolódó szövetkezeteknél is. Még a hagyományos szövetkezeti formát őrző takarékszövetkezetek között is akadt, aki részvénytársasági formát vett fel. Az Országos Szövetkezeti Tanács nem örül ennek az átalakulási folyamatnak, hiszen ezzel is gyengül a szövetkezeti mozgalom.

Számba véve az eddigi tapasztalatokat két fő csoportba sorolhatók azok a megjegyzések, észrevételek, melyek a jogalkotáshoz kapcsolódnak. Vannak rövid távon és középtávon megoldandó kérdések. Rövid távon mindenképpen érdemes lesz foglalkoznunk az üzletrészek átalakítása során a cégbírósági magatartással. A cégbíróságok vitatták s nem járultak hozzá ahhoz, hogy az alapszabályokban a befektetői, valamint az átalakított befektetői részjegyet a jegyzett tőke részeként tüntessék fel. Ez irányban első körben azt gondoljuk, kormányrendeletben lesz majd szükséges megerősíteni azt, hogy a jegyzett tőke részét képező megoldás váljon gyakorlattá. Ezzel a gondolatsorral a Pénzügyminisztérium is egyetértését fejezte ki.

Rövid távon szintén feladatunk lesz, hogy a különösen sok rendezetlen kérdés a közösségi alap alapszabályba foglalása tekintetében hogyan alakuljon. A szövetségen, az OSZT-n kívüli szövetkezetekben alkalmazott megoldásokra pedig alig van kitekintésünk. A főbb tapasztalatok és módosítási irányok a következők szerint alakulhatnak. Az alapszabályok jelentős részéből hiányzik a közösségi alapra vonatkozó szabályok pontos, egzakt meghatározása, jelentős azon szövetkezetek száma - persze ezt becsüljük még egyelőre -, akik egyáltalán alapszabályukba sem foglalták ezt a kérdést. Az OSZT-n vagy az ágazati országos szakmai szövetségeken kívül lévő szövetkezeteknél hiányzik az alap felhasználását auditáló szövetség megnevezése. Ezt meg kellett volna, hogy előzze egy felhatalmazott szövetség felkérése és annak beleegyező nyilatkozata is.

Különösen sok probléma jelentkezett a tekintetben, hogy a mezőgazdasági szövetkezetek területén az állam által felvásárolt üzletrészek visszakérültek a szövetkezetekhez a közösségi alapba helyezés kötelezettségével. A

Mezőgazdasági Termelők Szövetésének álláspontja szerint - valószínűleg majd Horváth Gábor úr ezt meg tudja erősíteni - az egyik kör, akik visszavették az államtól az üzletrészt, irreálisan magas közösségi alapot tartanak nyilván. Egy részük méltányosnak tartaná, ha a társasági adó megfizetése mellett lehetőség nyílna az alap felszabadítására és ennek eredménytartalékba helyezése. Van olyan vélemény is, hogy az e címen közösségi alapba került vagyont fel lehet osztani, ily módon a vagyon tekintélyes hányada viszont szétforgácsolódik. Ezek mind veszélyes utak, nagyon fontos lenne ezeket mind komolyan megvitatni és egy ésszerű, értelmes megoldás irányába gondolkozni.

A következő problémát az üzletrészekkel kapcsolatos átalakulással az egyenlődsdi jelenti, vagyis hogy minden tagnak azonos kerete van. Ez azért is méltánytalan, mert ha valakinek egy nagyobb összegű keretet kívánnak juttatni a közösségi alapból - például egy lakásépítési támogatást -, akkor minden tagra ugyanekkora keretet kell képezni. Javaslatként elhangzott az is, hogy a közösségi alapból történő kifizetések miatt a szövetkezet által befizetett adó, járulék a közösségi alap összegét csökkentse.

A negyedik problémát a közösségi alapból történő kifizetésekkel kapcsolatos adóterhek jelentik; meg kellene teremteni egy bizonyos összeghatárig e kifizetések adómentességét.

A törvényben a jövőt illetően rendelkezni kellene arról, hogy ha a közösségi alap kizárólag az üzletrészek közösségi alap javára történő felajánlásaiból jött létre, ki jogosult az alapból támogatások igénybe vételére, illetve kinek kell az alapból támogatást nyújtani. A vonatkozó kormányrendelet szerint ugyanis valamennyi tag jogosult az alapból történő támogatások igénybe vételére, ebben az esetben viszont ez méltánytalan azokkal szemben, akiknek az üzletrészből az alap képződött.

Az OSZT javasolni fogja, hogy a törvény tegye lehetővé, hogy a szövetkezetek gazdasági társasággá történő átalakulása vagy megszűnése esetén a közösségi alapot ne kelljen átadni más szövetkezetnek vagy országos érdekképviseleti szervezetnek, hanem át lehessen vinni a társaságba, illetve a tagok között fel lehessen osztani. Ez a szabály kizárólag a szövetkezetek által létrehozott közösségi alapra vonatkozna, az állam által visszaadott üzletrészekből létrejött közösségi alapra nem.

Szintén át kell gondolni és törvényben lenne célszerű rögzíteni, hogy a közösségi alap átadása szövetkezetnek, illetve országos érdekképviseleti szervezetnek adó- és illetékmentes legyen.

A HANGYA Szövetség részéről érkezett javaslat kifogásolja, hogy a szövetkezeti törvény nem definiálja pontosan a fel nem osztható vagyont, illetve összemossa azt a közösségi alappal. A problémák jelzik, hogy a közösségi alapról rendelkező kormányrendelet e fontos szövetkezeti intézmény eredményes bevezetése és működése érdekében áttekintést, átdolgozást igényel.

Engedjék meg, hogy ezen a fórumon, amelyen a szövetkezetek jogi szabályozásának megoldására váró kérdések szerepelnek, még két olyan kérdéstről is szóljak, amelyek napjaink égető kérdéseivé váltak. Az egyik a szociális szövetkezetek, a másik az Európai Unió szintjén a szövetkezeteket ért támadások.

Elsőként hadd szóljak a szociális szövetkezetekről. A szociális szövetkezeteket a 2006. évi szövetkezeti törvény definiálta és tette lehetővé létrejöttüket. Ez elsősorban a foglalkoztatást, másodsorban a munkavállalók hozzáférését a fogyasztási javakhoz és egyfajta szolidaritási elv létrehozását segítette elő. Nagyon nehéz ma a szociális szövetkezéssel kapcsolatos kihívást jelentő feladatot megfogalmazni akkor, amikor a szociális gazdaság keretébe kellene a szociális szövetkezeteket beiktatni. Az elmúlt, a jelenlegi és a kialakulóban lévő fejlődési pályákat, a hazai gazdaság megerősítését, a szociális gazdaságot és a szociális szövetkezeteket is a társadalmi integráció egy szélesebb, egyetemesebb elemeként lehet vizsgálni. Itt mindenképpen a hagyományos piaci, illetve az állami termelés köztes alternatívájaként jöhet szóba.

A rendszerváltást követő évtizedben a szervezett munkaerőpiac összezsugorodott, párhuzamosan a munkák egyre nagyobb része helyeződött át a nem regisztrált gazdaságba, a bejelentés nélkül végzett tevékenységek körébe és a nem fizetett munkák világába. Míg a fekete-, illetve szürkegazdaság volumenéről számos becslés lát napvilágot, addig a szociális szövetkezés keretében végezhető tevékenységekről jóval kevesebb tett, de jóval kevesebb információ is áll rendelkezésre. A meglévő adataink arra engednek következtetni, hogy a rendszerváltás óta jelentősen nőtt a szociális gazdaság tevékenységének ellátására fordított időmennyiség a kereső, termelő tevékenységgel szemben.

A nyugat-európai országokban 10 százalékra tehető a szociális szövetkezetek elterjedése, és a tagállamok többsége különböző módszerekkel próbálja ezt ösztönözni. Ma Magyarországon, amikor egy fenntartható szociális támogatási rendszer kiépítésére van szükség, még mindig számos akadályba ütközik a szociális szövetkezés szervezése,

fenntartható működésének biztosítása. Úgy ítéljük meg, hogy a jövőt illetően mindenképpen szükséges a szociális szövetkezéshez még hiányzó jogalkotási munka befejezése; szükségesnek tartjuk annak áttekintését, hogy a segélyezés ma nem munkára ösztönöz; ugyanakkor arra is vigyázni kell, hogy ha megalkotják a hiányzó, szociális szövetkezést elősegítő kormányrendeletet, amely nyilvánvalóan a közmunkák bevonásának lehetőségét is megteremti, akkor ne kényszerszövetkezetek jöjjenek létre, hanem egyetemesen segítse a szövetkezeti mozgalom fejlődését, a szociális biztonság kiépítését. Indokolt és szükséges lenne az is, hogy a falvak, szinte mindegyik falu rendelkezzen szövetkezettel. Szövetkezet nélkül elképzelhetetlen a falu, és a szociális szövetkezés a munkahelyteremtés, a munkához való jognak az egyik útja lehet. Tehát amikor a szövetkezeti törvény tapasztalatairól, értékeléséről és jövőbeni útjairól beszélünk, akkor mindenképpen szükségesnek tartjuk a szociális szövetkezés kérdésének kiemelt vizsgálatát, fontosnak tartjuk a szövetkezeti vezető tisztségviselőkkel kapcsolatos rendezések általános felülvizsgálatát, a szövetség részéről felmerülő termelői értékesítő-beszerző szervezetek jogszabályi megjelenését, pontosítását, működésük körülményeinek törvényi keretekben történő rendezését, és talán nem utolsósorban meg lehet említeni azt is, hogy vizsgálni szükséges a szövetségek státusát is, hiszen világszerte tapasztalat, hogy az országos szövetségek érdekvédelmi tevékenységük mellett a gazdasági integrációinak is szervezői; szövetkezetek szövetkezeti jöhetnek létre, ezek a másodlagos szövetkezetek; és akkor az így kialakult szabályokat e tekintetben a megváltozott körülmények elemzése nélkül további jogszabály-alkotási munka követheti.

Végezetül szeretnék szólni arról a gondról, amely ma a szövetkezetek európai uniós szintjén egy rendkívül sajátos, különleges helyzetet teremtett. Az Európai Bizottság jelenleg a szövetkezeteknek nyújtott, úgynevezett állami segítségről és a versenyen kívüli gyakorlatról szóló követeléseket vizsgálja. Az Európai Bizottság egy része továbbra is sajnálatos módon kimutatja hajlandóságát arra, hogy csak a vállalkozási formát vegye tekintetbe, és a szövetkezeti rendszert, annak sajátosságát, logikáját nem, de mellőzni sem akarja.

Az Európai Bizottság előtt lévő három nemzeti beadvány - spanyol, olasz és francia beadvány - azt nehezményezi, hogy burkolt állami adótámogatásokkal privilegizált helyzetet biztosítanak a szövetkezeti törvények az adott államokban, hiszen a 27 tagországból 25-ben szövetkezeti törvény létezik, és ebből az derül ki, hogy ennyi országot, mintegy 250 ezer szövetkezetet károsíthat meg, ha ennek a vizsgálatnak nem lesz kedvező kimenetele.

Mit kifogásol az Európai Bizottság? Nem veszi figyelembe a szövetkezeti vállalkozás sajátos, talán a nemzetközi szövetkezeti szövetség manchesteri ülésén elfogadott alapelvek teljes körű érvényesülését, és azokat a sajátosságokat, amelyek a szövetkezetek önszegélyezési, önellenőrzési, nyitott tagsági rendszerét érintik, és ehhez kapcsolódnak logikailag is óhatatlanul támogatási formák, amelyek nem burkolt állami támogatások, hanem a szövetkezeti sajátosságból adódnak. Az Európai Bizottság, úgy tűnik, most elutasítja az olyan szövetkezeti jellemzőket, mint a feloszthatatlan tartalékok, a szövetkezeti osztalék és a tagok anyagi hozzájárulása utáni korlátozott kamat. Ugyanakkor ezek a különbségek és a velük összefüggésben lévő különleges jogi és adópolitikai bánásmódok a szövetkezeti rendszer sajátosságával, a szövetkezetek különleges korlátozottságával és tulajdonlási modelljével állnak kapcsolatban. A szövetkezetek arra korlátozódtak, hogy csak tagjaikkal dolgozzanak, nem mehetnek értéktőzsdére, és a tagok mint felhasználók, mint tulajdonosok munkavállalók is lehetnek.

Úgy ítéljük meg mi is, hogy ez a beadvány, amelyről most az Európai Unió Bizottsága foglalkozik, nem csupán egy támadás néhány jelentősebb szövetkezet ellen, hanem annak kockázatát is jelenti, hogy kihatással lesz a teljes szövetkezeti rendszerre, az összes gazdasági szektorban, az egész Európai Unióban. A kis és nagy szövetkezeti vállalkozások ennek hatása alá kerülhetnek, és így sok európai uniós államban a szövetkezeti rendszerek jogi támadások tárgyává válhatnak. Egyértelműen osztjuk azt a véleményt, hogy a szövetkezetek jövője Európában, nyilvánvalóan hazánkban is, most inkább, mint bármikor, a szövetkezetekről szóló sajátos jogi keret kifejlesztésének lehetőségétől függ. Ahhoz, hogy a szövetkezetek teljesítsék szociális és gazdasági feladataikat, szükségük van jogi biztonságra, különböző, sajátos voltak elismerésére, és nem egy megkülönböztető környezetre.

Teljesen világos, hogy nem kívánunk a szövetkezetek privilégiumokat, hanem lehetőséget a versenyre, egy egyenlő játéktéren, amely elismeri eltérő voltukat.

Köszönöm a figyelmüket. *(Taps.)*

ELNÖK: Megköszönöm Farkas Tamás úrnak, az Országos Szövetkezeti Tanács elnökének igen részletes előadását.

Valóban, azt gondolom, valamennyiünk számára egyértelmű, hogy egy olyan ágazat sorsáról van szó, amely a rendszerváltást követően a legtöbb jogszabályi változást élte meg, ha úgy tetszik, szenvedte el. És sajnos az elmondottakból egyértelművé válik számunkra, hogy a folyamat nem zárult le, sőt az Európai Unió szintjén ugyanolyan komoly kihívások elé nézünk. Azt gondolom, a döntéshozóknak, azoknak, akik Brüsszelben megfelelő

érdekérvényesítési lehetőséggel bírnak, lesz teendőjük az elkövetkező időszakban. Nyilván akkor lehetünk sikeresek, ha itthon ezen a területen egyfajta konszenzus vagy konszenzus közeli állapot alakul ki.

Még egyszer nagyon szépen köszönöm.

Mielőtt megadnám a szót következő előadónknak, engedjék meg, hogy a magam nevében tisztelettel köszöntsem a konferenciát, és külön tisztelettel köszöntsem a határon túlról érkező magyar barátainkat.

Hölgyeim és Uraim! Most pedig Szeremley Béla úrnak adok szót, a szövetkezeti szövetség elnökének. Felkérem, tartsa meg előadását.

Szeremley Béla (Magyar Termelői Értékesítő és Szolgáltató Szervezetek/Szövetkezetek Együttműködése)

SZEREMLEY BÉLA (Magyar Termelői Értékesítő és Szolgáltató Szervezetek/Szövetkezetek Együttműködése): Tisztelt Elnök Úr! Alelnök Urak! Az, hogy ma a Parlament Felsőházi termében összejöttünk, azt jelzi, hogy van igény a szövetkezésre. Ezért köszönet mindenkinek, aki szerepet vállalt benne, így különösen a Mezőgazdasági bizottság tagjainak, ezen belül személy szerint is Font Sándor elnök úrnak, Herbály Imre alelnök úrnak és Gógös Zoltán úrnak, az FVM államtitkárának. Köszönet az Országos Szövetkezeti Tanács tagjainak és a társ-érdekképviselők, szervezetek vezetőinek, hogy a HANGYA kezdeményezését felkarolták. **A parlamenti nyílt nap közös kiindulópont lehet a jövőkép kialakításában és a szövetkezetek stratégiai együttműködésének formálásában.** Bízom abban, hogy hasonlóan a GMO-val kapcsolatos szabályozáshoz itt is születhet szakmai mérlegelések alapján akár ötpárti egyezség és érdekképviselők közötti együttműködés.

Előadásom bevezetésképpen engedjék meg, hogy néhány szót ejtsek érdekképviselőnk, a HANGYA Szövetkezeti Együttműködés mai tanácskozást kezdeményező motivációiról. A marketingorientált piacgazdaságban igazán két sikeres modell működik a vertikális integrációkban, az élelmiszeriparban és a mezőgazdaságban. Az egyik Távol-Keleten a kereskedőházak, a másik az EU-tizenötökben a szövetkezeti rendszerek. Az EU támogatási rendszer ezért is favorizálja a vidékfejlesztésben a termelői közösségeket, azok fejlesztését.

Talán kevesen emlékeznek arra, hogy mi, akik már a rendszerváltáskor megálmodtuk a magyar szövetkezeti hagyományokat ápoló HANGYÁ-t, ezt az európai utat kívántuk járni, alapul véve a leghatékonyabb, a legdemokratikusabb, önkormányzatra épülő dán modellt. Ezeket leírtam, előkereshetőek, és néhány írást is az érdeklődőknek kitettünk a Parlament folyosójára. A HANGYA Szövetkezeti Együttműködés, illetve a szervezet létrehozását előkészítő gróf Károlyi Sándor Szervezetfejlesztési Alapítvány az elmúlt 15 évben következetesen képviselte és képviseli a magántermelőkre alapozott, alulról építkező beszerző és értékesítő szövetkezetek gazdasági és társadalmi szükségességét Magyarországon.

A kezdeti szervezési nehézségek és gyakori kudarcok ellenére jóleső érzéssel tölt el bennünket, hogy nemcsak elindították, hanem a mai napig meghatározó fejlesztői lehettünk az új típusú termelői társulásoknak, a magyar szövetkezeti modellváltásnak. Annak ellenére, hogy a modellváltás döcögve halad előre, örömmel nyugtáztuk azt az elismerő méltatást, hogy ezzel a hazai mezőnyben egyedülállóak vagyunk, mivel az egy nemzetközi rendezvényen a MOSZ képviselője részéről hangzott el már az 1990-es évek végén. Ez egyfelől megtiszteltetés, másfelől szomorúság. Megtiszteltetés, mert egy partnerszervezet mondta, szomorúság, mert keveselljük az előrelépést. Türelemre kell ugyanakkor, hogy intsen bennünket, mert egy demokratikus intézményrendszerben történt félévszázados kimaradás, elmaradás behozásához sok idő szükséges.

A jelentős mértékben a HANGYA segítségével megalakult, átalakult és abban taggá vált szövetkezetek száma 2000-ben meghaladta a 400-at, súlyuk a mezőgazdasági termékpiacon mintegy 8-10 százalékot képvisel. Az európai szövetkezeti gyakorlat hazai adaptálásában jó néhány szervezetünk olyan üzenetet képvisel, amely megfelelő szövetkezetbarát környezet mellett kitartó munkával másolható mintákat ad. A teljesség igénye nélkül ilyenek lehetnek például néhány országos hírnevet szerzett tagunkat említve a zöldség-gyümölcs ágazatban a mórakerti Mórakert Szövetkezet, a szőlő-bor ágazatban három szövetkezet által létrehozott izsáki HELIBOR szövetkezeti társulás, a virágforgalmazásban a dabasi Virágpaletta Szövetkezet és az ország bodzatermelőit integráló Botész. Más szektorokban is lendületet és biztatást adnak a termelőknek társulásaink, így a gabonaágazatban például a Csabai Raktárszövetkezet, a dél-dunántúli termelőket termelőeszközökkel ellátó Sombész vagy a bihari táj gyenge termőhelyi adottságait kompenzáló Körösszakáli Tejszövetkezet.

Teljesen természetes módon ezek a szervezetek a térségi vagy országos kereteket is feszegetve akarnak piacra jutni, a szomszédos országok hasonló tevékenységet folytató termelőivel, szövetkezeteivel üzleti kapcsolatokat építeni,

amiben már akadályokat jelent az EU harmonizációjától eltérő magyar jogi szabályozás. Amikor szövetkezeti sikereinkről beszélünk, akkor természetesen mögötte tudjuk azt a sok-sok nehézséget, erőfeszítést és kudarckokat is, ami az odavezető utat kikövezi. Mindannyian tudjuk, hogy a sikert nem adják olcsón, meg kell küzdeni érte. Mindenkinék és minden szinten. Tudatosítani kell tehát tagjainkban a válaszokat ezekre az alapkérdésekre: együtt vagy külön, és mit kell együtt és mit kell külön.

A HANGYA tagszervezetei, illetve azok tagsága döntő mértékben magángazdákra és azok társulásaira alapozódnak. Örömteli azonban számunkra, hogy egyre több olyan átalakult mezőgazdasági szövetkezet, termelői társulás jelzi csatlakozási szándékát a HANGYA-mozgalomhoz, akik számára alapérték maradt az emberek személyes kötődése, közreműködése, vagyis a szolidaritás. A felsoroltakból is kitűnhet, hogy a HANGYA Együttműködést kizárólag jogi személyek alkotják, vagyis főleg bészek, tészek, termelői csoportok, szövetkezetek és a szövetkezés alapértékeit vállaló egyéb szervezetek. A jövő útját egyértelműen az Európai Unió által is támogatott termelői társulásokban látjuk, vagyis a tészek, a termelői csoportok gyarapodásában, ezek méretbeli növekedésében, önkéntes fuzionálásában. Ez adhat választ a globalizáció kihívásaira. Ennek érdekében lobbizunk külföldön, s kötünk tartós hazai együttműködéseket, melyek között is kiemelkedő az SHS Agrárfejlesztő Társasággal több éve folyó partnerség. Közös fejlesztjük a termelői csoportok szövetségeit, elemezzük a gyakorlatban felmerülő problémákat, választ keresve a megoldásokra, valamint a területi szaktanácsadó központok eredményes működésére.

A HANGYA a saját lehetőségeihez mérten és a partnerek hozzáállásának függvényében szorosan együttműködik az Országos Szövetkezeti Tanáccsal, a társ-érdekképviselletekkel, valamint hazai és más nemzetközi szervezetekkel. Ezek közül a legjelentősebbek az Európai Unió szövetkezeti csúcsszervezetével, a COGECA-val és annak munkabizottságaival megvalósuló rendszeres egyeztetések. Itt a MAGOSZ, a MOSZ és a Magyar Agrárkamara szakembereivel dolgozunk együtt, de külön megállapodások alapján partnereink a Fruitweb, a zöldség és gyümölcs terméktanács, a Hegyközségek Tanácsa, a Gabonaszövetség és mások. Ennek az együttműködnek részét jelentette, hogy két cikluson keresztül is a HANGYA adhatta a COGECA alelnökét dr. Szabó Zoltán kollégám, a HANGYA ügyvezetőjének személyében. Rendszeres egyeztetéseket tartunk továbbá a MAÉT - Magyar Mező- és Erdőgazdasági Érdekképviselői Szövetség - 11 tagszervezetével és ezen belül különösen a Fiala Gazdák Szövetségével, az AGRYÁ-val, valamint az erdészek képviselőivel és a Gépkörök Országos Szövetségével. Azt szeretnénk elérni a jövőben, hogy az agrártárca is legalább akkora hangsúlyt fektessen a szövetkezeti érdekek egyeztetésére, mint ahogyan ezt az Európai Unió teszi, hiszen együttes és tervezettebb erőfeszítésekkel jobban tudjuk képviselni a magyar érdekeket. Különösen szükség lesz erre a közeljövőben a termelői csoportok pozicionálásánál mintegy ellensúlyozandó az EU-tizenötök túlterjeszkedését a tradicionális támogatások területén.

A szövetkezetek számában az elmúlt hat évben bekövetkezett egy jelentős csökkenés. Gyakorlatilag nekünk is közel a fele szervezetünk megszűnt. Sajnálatos módon ezek nem csupán az erősödéshez szükséges természetes fúziók, hanem jelentős mértékben a szabályozási környezet kedvezőtlen változásai, valamint a termelők és szövetkezeti vezetők elöregedése és reményvesztése okán következett be. A változások annak ellenére történtek, hogy az agrárkormányzat számos esetben hangsúlyozta a termelők összefogásának szükségességét.

Sajnos az ellentmondások között rejlik, hogy a rendszerváltás óta eltelt időszakban társadalmi szinten nem tudatosodott, hogy a globalizáció keresleti kihívásaival szemben csak a koncentrált kínálat adhat ellensúlyt. **A gazdasági élet egészét áthatotta a tőkeérdekeltségű viszonyok erőteljes túlsúlyba kerülése, amely eleve leértékelte az egyenrangú személyek együttműködésén alapuló gazdasági tevékenységet. Az összefüggések ismeretének hiánya okozza, hogy a kihívásokra mintegy két évtizede nem tudunk megfelelő válaszokat adni. Magyarországnak nincs a termelők tudatos felkészítésén alapuló, összefogásukat ösztönző koherens stratégiája, amely az egyre mélyülő és szélesedő válsághelyzetet kezelni tudja.**

A HANGYA kezdeményezésére számos kísérlet történt a helyzet tudatosítására. Ennek legreménytelibb példája volt az az együttműködési megállapodás *(Az együttműködési dokumentumot a hallgatóság felé felmutatja.)*, amelyet a MOSZ 1995. január 11-én tartott közgyűlésén írtak alá a ma is jelen levő vezetők; nyilván szövetkezeti-érdekképviselői vezetőkre gondolok. A közös tettek végül is a kormányzati támogatás hiányában elmaradtak.

A felsorolt tudati és cselekvési hiányosságok együttesen az okai annak, hogy hazánkban csak korlátozottan történhetett meg az Európai Unió fő irányához, a termékpályás szövetkezeti gyakorlathoz igazodó szövetkezeti modellváltás. A sikeres szövetkezeti tevékenységet és mezőgazdasági tevékenységet folytató országokra jellemző, hogy **a szövetkezet ma is a tagok alaptevékenységét elősegítő, azt előmozdító, de attól alaptevékenységében elkülönülő gazdasági szerveződés, és valójában egy kisvállalkozói beszállítói rendszer**, legyen szó hűtőházakról, húsiparról és minden egyébről.

Kedves Kollégák! Az érvényes szövetkezeti törvényről mint a szövetkezet ügyét meghatározó jogszabályról, a törvény szelleméről, gyakorlati használhatóságáról és az európai normatívákhoz való viszonyáról szeretnék szólni. Nem kívánok tételesen minden, általunk kifogásolt részhez megjegyzést fűzni, de jelezni szeretném, hol húzódnak a főbb törésvonalak, amely szerintünk szükségessé teszi a törvény felülvizsgálatát.

Szervezetünk részéről a tagok üzleti tevékenységét előmozdító és a szövetkezeti hálózat intézményfejlesztését szolgáló szövetkezeti törvényt vártunk, amely a vidék felemelkedését szolgálja. Sajnos a hatályos, 2006. évi X. törvény éppen a szövetkezés lényegét, legalábbis ahogy az Európai Unió régi tagállamaiban döntő módon működik, nem erősítette meg a magyar jogrendben. A gazdasági társaságokra vonatkozó jogi elemeknek a törvényben való érvényesítése elnyomta a szövetkezet demokratikus intézményként való szabályozását. Hiányzik belőle a szövetkezetek egyszerű szerveződésen messze túlmutató támogatáspolitikai hatásának és igényének kifejtése.

A teljesség igénye nélkül néhány alapvető törvényi hiányosságot és módosítási igényt szeretnék említeni:

Nem szerepelnek normatív elemként és az alapszabályban a nemzetközi szinten elfogadott szövetkezeti alapelvek és értékek. A keretszabály mellett nem jelennek meg az egyes ágazati szövetkezetek speciális viszonyait jobban meghatározó elemek. Nem erősítette meg a szövetkezeti együttműködések intézményes rendszerét, ezért ma a szövetkezetként bejegyzett szervezetek jelentős hányada - mint ahogy hallottuk Farkas Tamás úrtól - nem tagja az országos szövetkezeti rendszereknek.

Az európai beszerző és értékesítő szövetkezetekben erőteljesen szétválik a tagok demokratikus intézményrendszere és az irányítás vállalatszerű működése. A szövetkezeteknél a tagok demokratikus ellenőrzési feladata, illetve a szövetkezet menedzsmentje elkülönül. Ezt az alapfeltételt a 2006. évi X. törvény sem gondolatiságában, sem szövegszerűségében nem valósítja meg.

A demokratikus irányítás és a vállalatszerű működés összekeverése ebből a téveszméből levezetve azáltal válik például abszurdá, hogy például a törvény 33. §-a szerint felszámolás esetén a megválasztott elnöknek, aki maga is tag, a hitelezők érdekeit kell képviselni, nem a tagokét. A törvény szövetkezésidegen értelmezéséből fakad például a nem tag személy elnökké választásának lehetősége, amely a szövetkezeti demokrácia torzója.

A törvényben az európai szövetkezetről szóló joganyag harmonizációja szükséges annak érdekében, hogy a magyar szövetkezetek gazdaságilag és támogatáspolitikailag indokolt európai beilleszkedése és versenyhátrányának kiegyenlítése megtörténhessen. **Sajnálatos, hogy a jelenlegi szövetkezeti törvény inkább ösztönöz gazdasági társasággá alakulásra, mint a szövetkezetként való működésre.**

Kedves szövetkezeti Barátaim! A sokféle gond és nyitott kérdés ellenére a HANGYA részéről úgy véljük, hogy **gazdasági és társadalmi szempontból szükséges egy perspektívát nyújtó szövetkezeti képet kialakítani.** A részsikerek ellenére olyan gyors ütemben veszítjük el hazai és nemzetközi piaci részesedésünket, önállóságunkat, és kerülünk alárendelt szerepbe, hogy gyors összefogásra van szükség szervezeteink között ennek ellensúlyozására. Az üzletláncokban, nemzetközi szervezetek üzletláncjaiban ma már egyre kisebb mértékben találkozunk a jó magyar áruval, és ennek oka az, hogy a nyersanyag, amelyet a mezőgazdasági termelők előállítanak, nem kerül feldolgozásra a magyar termelők javára és a fogyasztók hasznára.

Az eddig követett társadalmi és érdek-képviselési megosztottságot és kettős látást ezért sürgősen meg kellene szüntetni, nem lehetséges ugyanis egyidejűleg piaci alapon, ugyanakkor pártonként és érdekképviselőként mesterségesen széttörten, széttöredezetten, településenként és termékenként megosztottan a piacon termelői érdekeket képviselni. Úgy véljük, hogy a mai rossz, lepusztult állapotban levő vidék és a mezőgazdaság létbizonytalansággal küszködő termelőinek többsége örömmel venné, ha a pártok és érdekképviselők egy közös nemzeti érdeket markánsan kifejező, piac- és társadalomépítő szövetkezeti rendszerfejlesztési programmal lépnének színre.

A szövetkezetek jövőképeinek kialakítása több szinten is hat a mai gazdaságra, társadalomra, ami politikailag is kezelendő. A szövetkezés, azaz a termelők összefogásának fontosságát, jelenlegi kedvezőtlen állapotát az Új Magyarország vidékfejlesztési program SWOT-elemzése is aláhúzza, noha számos kérdést formálisan a napi politikának alárendelten kezel.

A termelői érdekű társulások pozícióinak megerősítése nem kizárólag pénz és törvényi szabályozás kérdése. A társulás vonzóvá tétele a gazdatársadalom számára valójában sokszor csak az agrárkormányzati szándékon és akaraton múlik. Ennek eredményességét, az ezt elősegítő pályázati feltételek pozitív üzenetét jelzik a termelői csoportoktól

való visszajelzések, gondolok itt a különböző pályázati pontrendszerekre.

Foglalkoztatáspolitikai előnyt is jelenthet a jól működő szövetkezeti rendszer, hiszen a fő- és részfoglalkozású agrártevékenységet végzők számára egyaránt jelenthet gazdasági biztonságot és kínálja a piacra jutás gyakran egyetlen esélyét. **A szövetkezés már egy csekély jövedelem garantálásával és a helyben tartott értéktöbblettel esélyessé és érdekeltté teszi azokat a kisegyzisztenciákat is az agrártevékenységben, akik e rendszer nélkül kisodrónának a társadalom peremére.**

Növekvő gondot jelent az is, hogy **a jelenleg tervezhetetlen helyzetű részmunkaidősök többsége nem tud piaci szereplővé válni**, a rész-árueelőállításból, a részalkalmazásból részjövedelmet realizálni. Ezek a részjövedelmek csak tervezhető formában és egyéb jövedelmekkel összeadódva képesek biztosítani az egyének és családok megélhetését, a vidéki népesség helyben tartását, életminőségének javítását. **A részmunkaidős foglalkoztatás és foglalkozás hazai társadalmi kezelése, piaci rendszerbe állítása nem történt meg.**

Mit tartunk tehát a szövetkezeti fejlesztés és ennek alapján a gazdasági és társadalmi fejlődés érdekében szükségesnek?

1. **A szövetkezet fogalmának tisztázását, a szabályozás újragondolását és szükséges korrekcióját javasoljuk a szövetkezeti törvényben.**
2. **Kérjük egy aktívan menedzselte, szövetkezeti alapra épített gazdaságfejlesztési program indítását a kormányzati partnerségtől, melytől a termelők érdekérvényesítő képességének megerősítését várjuk.**
3. **Olyan szövetkezetbarát gazdaságpolitikai szabályozási, támogatási eszközök alkalmazását javasoljuk, amelyek kiegyensúlyozzák a tőkeérdekeltségű társasági forma gazdasági előnyeit és a szövetkezet diszkriminációját.**
4. **Javasoljuk továbbá, hogy a generációváltás okán a kormányzat kiemelt figyelmet fordítson a fiatalok és részfoglalkozásúak bevonására a termelők szövetkezeti alapú piaci együttműködésében.**

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Az a sorsunk, hogy a sokféle érdekünk és elkötelezettségeink ellenére együtt kell működünk. Mindezt annak érdekében is meg kell tennünk, hogy kimozdulhassunk az eddigi zsákutcás szövetkezeti fejlődésünkről, amely nemcsak az agrárium, de az egész magyar vidék számára növekvő hátrányt okoz. Remélhetőleg a mai nap észrevételei elősegíthetik a magyar agrárágazat szövetkezeti jövőjének megerősítését, közös erőfeszítéseink sikerre vitelét. Bízom abban, hogy az összehangolt lépések a magyar agrárágazatnak gazdasági és társadalmi sikert hozhatnak, s benne természetesen a vidéknek, amihez a HANGYA Együttműködés a maga gyakorlati tapasztalatokon alapuló segítségét kész felajánlani.

Köszönöm megtisztelő figyelmüket. *(Taps.)*

ELNÖK: Megköszönöm Szeremley Béla elnök úrnak az igen részletes előadását. Nyilván a jogalkotók, a kormányzati szervek részére megfogalmazott gondolatok célba találnak majd. Az a meggyőződésem, hogy a jövő szempontjából nagyon fontos, hogy a múltat, az elmúlt időszakot helyesen értelmezzük, ugyanakkor egy felgyorsult világban élünk és a gyors megoldási lehetőségeket sem lehet figyelmen kívül hagyni.

Most egy olyan előadó következik, akinek egy térségben hatalmas energiával sikerült a munkatársaival együtt létrehozni egy olyan társulást, egy olyan szövetkezést, amelyik talán az egyik kitörési pont lehet már a szervezés módszereit meg a munkát illetően is. A MAGOSZ képviselőjében kérem Kreiniker Sándor urat, a Kistér-Tész elnökét, tartsa meg előadását.

Kreiniker Sándor (MAGOSZ)

KREINIKER SÁNDOR (Magyar Gazdakörök és Gazdaszövetkezetek Szövetsége): Nagyon sok szeretettel köszöntök mindenkit, külön tisztelettel elnök urat, mélyen tisztelt vendégeinket, a meghívottakat. El kell mondanom, mielőtt belekezdenék az előadásomba, hogy nagyon nagy megtiszteltetés ért, hogy itt önök előtt néhány szóban mondhatok összefüggéseket a térségünkről. Szeretném felhívni a figyelmüket, hogy a két oldalon lévő szájon egy képanyag látható, amit Meszlényi barátom készített az előadás ideje alatt. Kérem, hogy próbálják figyelemmel kíséni a remélhetőleg egzakt és érdekes előadás alatt a képanyagot is.

Engedjék meg, hogy mivel először állok ezen a pulpituson és remélhetőleg talán nem utoljára, hogy néhány szót szóljak magamról. '62-es születésű kisteleki gyerek vagyok geológus végzettséggel. Minden idegszálunkkal azon vagyunk az agráriumban, hogy Kistelek és térségét és azon belül Kisteleket próbáljuk érvényesíteni, ha megbocsátják

ezt nekünk. Alapvetően fontos dolog - az előadásom címében is jellemzően -, hogy amikor arról kell beszélnünk, hogyan is lehet egy térséget, egy települést, azon belül egy szakmát érvényesíteni, akkor jellemezzen bennünket önismeret és önkritika, nézzük meg, hogy hogyan is néz ki a térségben, mik lehetnek azok az ösztönzők, tulajdonságok, adottságok és tehetségek, amikkel talán a kitörési pontot megtaláljuk.

A szövetkezeti dolgokra kitérve számunkra, a mi térségünkben a zöldség-gyümölcs talán az a termék, amivel az agráriumban versenyképessé tudunk válni. Nagyon fontos volt, hogy fölmérjük, mi is az az adottság, mondhatni tehetség, mi az a termékcsoporthoz, ami versenyképes lehet a mai piaci viszonyok között. Úgy gondoljuk, hogy a mi térségünkben a szövetkezeti múlt, ahogy ezt kiemelték az előttem szólók is bölcsen, egy kicsit kísért bennünket. Kötelességünk, hogy átértékeljük és talán-talán el is hagyjuk, de mégis csak kísért és nagyban befolyásol is bennünket a munkánk során. Ez a háztáji rendszer - egyébként majd a képanyagban is lehet látni, hogy hogyan is épül föl ez ma már a térségben - nagyban befolyásolta az egész szakma mai megjelenését, hiszen olyan picike területek voltak, amiket hagyományos agrárkultúrával érvényesíteni nem lehetett. Így alakult ki rajta a zöldségtermesztés, a hajtás, ebben a térségben a zöldség-gyümölcsön kívül még a dísznövényre is jellemzően. Tehát el kellett döntenünk, hogy van-e olyan termékünk, termékcsoporthoz, amit ha felkarolunk, akkor versenyképesen tudjuk a piacon értékesíteni, ami talán az innovatív tőkét is visszajuttathatja az agrártermesztésbe.

Ha megbocsátják nekem, az alakulásra visszatérve néhány szóban egy nagyon fontos tétel van ezen kívül. Ez az, hogy adottságként, tehetségként adott-e az a közösségi szellem, ami nagyon lényeges adalék ehhez, hiszen ennek a szervezeti formának, ha a szövetkezetről beszélünk, egyik alappillére az, hogy adott-e az a közösségi szellem, amit egyébként nagyon hosszan lehet tanulni egy csoportnak ahhoz, hogy ki tudjuk alakítani. Én úgy gondolom, talán mindennek ellenére nem lett ez annyira szétrombolva, adottságként is és érdekeink miatt megtanulható jellemvonásként jelen volt. Mindezeket együttvéve gondoltuk azt, hogy bizonyos, de természetesen versenyképes számú gazdátársainkkal próbáljuk létrehozni első lépcsőben ezt az érdekcsoportot - jelen esetben a Gazdaköröket és a MAGOSZ-t emelném ki, segítségüket külön megköszönve -, mert úgy gondoltuk, hogy a versenyképes érdekképviselőnk ezen égtájékon tudható a legjobbnak. Amikor ez az elvi fölépülés és az első, mondhatnám azt, kicsi intézmény létrejött, akkor aktív munka kapcsán tudtunk egymással dolgozni.

A versenyszellem a következő, amit mellé kell tennünk, hiszen a mai világban nincs már idő semmire. Itt megint csak az adottságokkal kell, hogy éljek és azzal a versenyszellemmel, ami adottságként kell, hogy köztünk legyen. Néhány hónapra rá próbáltunk egy olyan gazdasági csoportot, jelen esetben egy szövetkezetet létrehozni. Maradtunk ennél a formánál, pontosan azért, mert azt is eltökéltük, hogy nem maradhatunk kizárólag gazdasági társaságként, hiszen sokkal szélesebb körű ez a tevékenység és nyilván itt már - ahogy az előttem szólók is utaltak erre - az a mezőgazdasági munka, még ha profi árutermelésről is van szó, azt a vidéket építi, amire egyébként mindnyájunknak szüksége van, és ez a demokratizmus, az önkormányzatiság és az ehhez kapcsolódó széles körűség nélkül nem megy. Ebben lehet nagy eredményeket elérni, és talán ennek is köszönhetjük azt, hogy nagyon széles körű kapcsolatrendszer alakítottunk ki a térségben a szakmai szervezetekkel és ekképpen is kaptuk meg a segítséget. Itt kiemelném a Fruitweb és a termékpálya-bizottság munkáját és aktív közreműködését, aki segítette a friss és új szövetkezetünk kialakulását.

Látva azt, hogy a makrokörnyezethez mit lehet a mikrokörnyezetünkből hozzátenni, látva a fölmérést, az önismeretet, az önkritikát, ugyanakkor a piacképes és profi termék megjelenítését és az abból visszaszármazható - mert nem könnyű és nem akarunk ebben okosak lenni - innovatív részt és természetesen nem kis mértékben az új típusú szövetkezeti oldalt és a hozzá kapcsolódó, az EU-direktívák szerinti támogatási oldalt azt gondolom, valamiképp el tudott indulni ez a csapat.

Hozzátevé azt is, hogy a ma már többször említett szövetkezeti oldalról nagyon fontosnak ítéljük meg azt, hogy az a demokratikus döntéshozás, amely tulajdonképpen mindnyájunk számára érdek kell hogy legyen, ki kell hogy egészüljön egy olyan menedzsmentirányítással, amely a mai kornak megfelelő, és természetesen a demokratikus szövetkezet olyan jogosítványokkal kell felruházza a vezetőséget és az ebben lévő menedzsmentet, ami a mai kornak megfelel. Hiszen a mi esetünkben egy termelői tulajdonú értékesítő szövetkezetről van szó, ahol a termelői oldalon igyekszünk specializálódni, és picit kitörve az integrációból, hiszen már nagyobb és több számú dologról van szó - majd a későbbiekben néhány gondolatot mondok erről -, kitörve ezekből nagyon fontos, hogy az üzleti palettán, az üzleti életben, a kereskedelemben viszont a mai farkastörvények szerint, üzleti viszonyok között kell tevékenykednünk. Tehát mindezek összevetése nagyon fontos.

Egy pillanatra visszakanyarodnék, úgy mondom, hogy modell - nem szeretem azt a szót, hogy "példa" -, de természetesen azt gondolom, az adottságunkat és hozzá kapcsolódó munkánkat büszkén vállaljuk. Visszakanyarodnék oda, hogy nagyon fontos volt a 2004. év, egy új rendszerre kellett átállnunk, átállítanunk a termelőinket. Amit előtte

tehattunk, az az volt, hogy erre a fordulóra nagyon picit fölkeszítettük azokat a gazdákat, akik természetesen éltek ezzel a lehetőséggel, és úgy gondolták, hogy ez az előbbre jutásukat jelenti, jelentheti.

Néhány szót arról, hogy szervezetünk, a Kistérség, a Kistelek és Térsége Termelői Értékesítő Szövetkezet, ma már mint termelői szervezet hogyan is tudott eljutni ide. Ez gyakorlatilag 2003-as alakulást jelent, négy éve vagyunk a piacon, ugyanakkor pedig nagyon fontos az is, hogy az elmúlt négy év igen aktív munkája során lehetett azt a piaci beágyazódást is elérni, amivel tulajdonképpen az előbb említett termékköröknek talán a sikerességével lehet gazdálkodni. Nagyon fontos, hogy előzetesen elismert tézsként működünk négy éven keresztül, és ezt a programot végigjárva véglegessé tudtuk válni 2008. január 1-jétől, amikortól természetesen egy teljesen új, általunk már nyilván ismert, de mégis új rendszerben kell és tudunk működni.

Kiemelném, hogy a térségi szemlélet nagyon fontos. Úgy gondolom, ez egy olyan alapegység, amivel talán a kedvezőbb, a versenyképesebb előbbre jutást lehet, ha úgy tetszik, szavatolni, hiszen hallottuk az előttem szólóktól is, hogy nagyon nehéz olykor lokálisan, akár egy-egy település kapcsán még akkor is, ha óriási hagyományai vannak az ott folyó termelői tevékenységnek, nagyon nehéz az érdekérvényesítés. S talán mindannyiunk számára ez az egyik legfontosabb feladat, hogy a munkánkat kellőképpen, kellő arculattal, kellő módon tudjuk érvényesíteni, hiszen ez az, amire talán egyedül támaszkodhatunk.

Nagyon fontos volt számunkra, és utalok itt arra, hogy az üzleti vállalkozásokban hogyan is megy az a dolog, ha megtaláljuk azokat az alapokat és megtaláljuk az értéképes terméket, akkor azt keressük, hogy mennyi is van számunkra, mekkora tőkével rendelkezünk, hogy ezt a terméket a piacra tudjuk vinni. Azt gondolom, ez volt talán számunkra a legnehezebb, és ezt mi nem is titkoljuk, hogy tulajdonképpen ezt azzal a szerény részjegyzőkével és a nulláról is igazán nagy álmokat dédelgetve tudtuk és tudjuk összerakni. Ez nagyon komoly erőpróba volt a mi társaságunk számára is, és egyébként az aktív és napi operatív döntésekben még a mai nap is.

Nagyon fontos az infrastrukturális háttér, és nagyon nagy hangsúlyt fektetve erre és nagy kockázatot vállalva tudtuk azt elérni, hogy ma Kisteleken egy közel 4000 négyzetméteres logisztikai központban tudunk dolgozni. Alapvetően elvárt dolog, nem tehattünk mást, mint hogy ezt véghezvittük, hiszen a mai piacon enélkül a fennmaradásunk gyakorlatilag lehetetlenné vált volna.

Mindezek után és következő lépésben próbáltunk és próbálunk olyan szakterületeket kialakítani, amire tulajdonképpen már a mai szövetkezeti kultúra lehetőséget teremt. Ebben megköszönjük azt a segítséget, amelyet az FVM agrárpiacon osztálya nyújtott, hiszen ez ma egy mintaértékű szerveződés, egy társulás, amelyet létrehoztunk, és ezeket a szakterületeket és integrációkat kapcsoljuk benne össze. Olyan vevői elvárások vannak számunkra, amelyeket egyébként nem tudunk, nem tudnánk a jövőben teljesíteni. Fontos a regionális logisztika, de nagyon fontosak azok a mini logisztikai törekvések, ahol egy-egy szakterület kapja azokat a logisztikai háttérket, amivel a termékeit és a termékei minőségét meg tudja őrizni és tulajdonképpen versenyképesen a piacon tudja tartani.

Néhány szó a marketingoldalról. Nagyon fontos az is, hogy 2008-ban teljesen új arculattal tudtuk megjelenni. Az üzleti életben úgy tartják, hogy három-ötévente ennek az arculatváltásnak el kell jönni. Én azt gondolom, nálunk a szervezeti és egyéb oldalról is foglalkoztunk ezzel az arculatváltással, ahol tulajdonképpen azt próbáljuk megjeleníteni - és újfent visszacsatolok az előttem szólókra -, hogy igyekszünk mellénk rendelni azokat a szakterületeket, azokat a csoportokat, akik kiegészítenek bennünket. Hiszen a termelésben vissza kell nyúlnunk a specializálódáshoz, azonban a kereskedelemben - nem szeretem ezt a szót, bocsánatot kérek érte, de - globalizálódunk kell, össze kell fognunk, és azt gondolom, ez lehet a helyes irány. Ebben a dologban azonban nem hiszek az alárendelésben, csak a mellérendelt viszonyokban, és azt gondolom, ami talán a későbbiekben is fenntartható.

Ha megengedik, a szakmáról ejtenék néhány szót. Nagyon lényeges szempont, hogy mindent a minőség jelent, mindent ebből a szempontból néznek, és nekünk az a legfontosabb, hogy a minőség, ami a termékünk minőségét jelenti, ennek érdekében tegyünk és ennek rendeljük alá mindent. Nagyon nehéz munka ez, hiszen többször elhangzott ma is az élelmiszer mint stratégiai termék. Azt gondolom, eszerint kell eljárunk, és azt gondolom, ennek kell alárendelnünk mindent. Erre szolgál az a szerkezet, amely mára a térségünkben felállt, és ennek van alárendelve az a szállítványozási és logisztikai lánc is, ami ezt segíti elő.

Visszacsatolok arra, és nem szeretnék példaként fölállni ebben a rendszerben, de természetesen úgy gondolom, hogy amihez értünk vagy amit szeretünk csinálni és szeretnénk érdekérvényesítést folytatni, ezt nem tagadjuk. Nagyon szívesen állunk a partnereink mellé és a partnereinkkel egy érdekviseletbe. Azt gondolom, ha tovább szeretnénk ezen az úton haladni, akkor mi ezeket tudjuk, ha úgy tetszik, ezeket az értékeket hozzátenni.

Még egyszer szeretném megköszönni azoknak a szervezeteknek, társszervezeteknek, természetesen a MAGOSZ-nak, a FruitWebnek és az FVM agrárpiaci főosztályának és az MVH-nak azokat a hasznos tanácsokat és azt a segítő kezet, amelyekkel rövid múltunkban segítettek. Megpróbáljuk ezt a mi tudásunk mellé tenni, és így és ilyen formában érdekérvényesíteni.

Nagy tisztelettel megköszönöm az önök figyelmét, és azt, hogy itt lehettem önök között. A mai napra további jó tanácskozást és jó szakmai munkát kívánok.

Köszönöm szépen. *(Taps.)*

ELNÖK: Megköszönöm Kreiniker Sándor elnök úrnak az őáltaluk létesített térségi szövetkezet bemutatását. Annyit hadd tegyek hozzá, hogy néhány év alatt a tagok hatalmas áldozatvállalásával, egyfajta önkormányzati együttműködéssel egy 2,2 milliárdos árbevételt már a múlt évben realizálni tudtak. Tehát egy nagyon határozott, nagyon markáns és nagyon elszánt összefogás eredményeként érték el. Szeretném hozzátenni: boldogok lennénk, ha ugyanez a sertés, baromfi, tej vagy egyéb területeken ugyanígy megvalósulhatna. Ez csepp a tengerben, egy apró lehetőség, mozaik felvillantása. Ez is azt igazolja, hogy csak a tagok erejéből nem megy, ezt elég világosan összegezte részünkre. Még egyszer köszönöm.

Mielőtt Horváth Gábor főtitkár úrnak adnék szót a MOSZ részéről, szeretném jelezni, hogy hála a jó istennek időben vagyunk. Horváth Gábor úr előadását követően majd itt az oldalsó folyosókon természetesen frissítőkkal és egy nagyon szerény kis vendéglátással készülünk, várjuk majd önöket. Horváth Gábor főtitkár urat kérem, tartsa meg előadását.

Horváth Gábor (Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetsége)

HORVÁTH GÁBOR (Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetsége): Elnök Úr! Hölgyeim és Uraim! Mindenekelőtt, előadásom előtt szeretnék gratulálni a Mezőgazdasági bizottságnak, hogy a témát napirendre tűzte. Hadd folytassam egyénem jellemzőjével. Jó érzéssel hallottam mindig, hogy szövetkezeti nap, szövetkezeti tapasztalatok, szövetkezeti törvény, és időközben megnéztem a mai nap tematikáját - kérem, tegyék meg önök is, ott van önök előtt -: a szövetkezeti társulások tapasztalatairól beszél. Hát egy kis malíciával hadd jegyezzem meg, hogy van itt még mit tisztáznunk és megbeszélünk, mert van most is a magyar mezőgazdaságban olyan, nem is kis szervezet, amely ezt a jelzöt gyakran használja, de valójában társaságként működik. Tehát jó lenne ezt a helyére tenni, ha szövetkezetéről beszélünk, akkor nyíltan és egyértelműen foglaljunk e tekintetben állást.

Hölgyeim és Uraim! Az én feladatomban a szövetkezeti törvény alkalmazásának tapasztalatairól és a szövetkezeti jövőképre gyakorolt hatásáról beszélni. Rögtön azzal szeretném kezdeni, hogy azt gondolom, a mezőgazdasági szövetkezetek jövőképe, perspektívájára az elmúlt 15 év volt a legnagyobb, méghozzá negatív hatással. Az elmúlt 15 év okozott annyi kárt - egyébként az állam okozta - ami, azt gondolom, soha nem lesz reparálható. Ez leginkább abban jelent meg, hogy szinte rendszeresen új szövetkezeti törvény került napirendre és új szövetkezeti törvényekhez kellett alkalmazkodni. Vegyük csak számba ezeket.

Jött az a '92-es törvény, amely a szövetkezeti üzletrésszel félig társasággá akarta tenni a szervezeteinket, és aztán nem látta beleilleszhetőnek a rendszerbe, hogy a szövetkezetek termelnek. Rögtön megjegyzem, a termelő típusú szövetkezetet, mint kategóriát sem értem, hisz' azok a szövetkezetek, amelyek termeléssel foglalkoznak, emellett foglalkoznak kereskedelemmel, szolgáltatással, előmozdító tevékenységgel, integrációval, stb. Problémát okoz számomra minden olyan javaslat, ami itt is elhangzott, hogy a törvényben definiálni kellene ilyen vagy olyan típusát a szövetkezetnek. Majd a javaslatomban látni fogják, hogy nem pártolom az ilyen kezdeményezést.

De nemcsak '92-ben volt olyan szövetkezeti törvény, ami problémát okozott, '96-ban is napirendre került egy szövetkezeti törvénytervezet; szerencsére nem lett belőle törvény, nem hozott azonban túl sok pozitívumot a híre vagy a tervezete sem.

Aztán 2000-ben megint keletkezett egy szövetkezeti törvény, amelyik az alkalmazkodásra a mezőgazdasági szövetkezetek számára adott egy ötéves határidőt, amit akár pozitívnak is lehet minősíteni, a tartalma azonban véleményem szerint nagyon egyértelmű volt, praktikusán a megszűnést ajánlotta.

Ilyen előzmények után különös várakozással tekintettünk a 2005-ben elindult törvényalkotási munka elé, ami aztán 2006-ban eredményezett törvényt. Rögtön megjegyzem, hogy ez a törvényalkotó munka is komoly negatív hatást váltott ki ebben az időben a létező, meglévő szövetkezeti rendszerekben. Hisz' ezek az első tervezetek többek között

deklaráltan is azt tartalmazták, hogy az üzletrész nem illeszhető be, hogy a termelői tevékenység nem illik bele, amiket most is néha hallunk... Ez számomra teljesen érthetetlen. Én személy szerint is részt vettem a manchesteri alapelvek újrafogalmazásában hosszú éveken keresztül. Az én fejemben ott szövetkezeti szabályról, koncepcióról egy dolog maradt: a világszervezet minden erejével azon volt, hogy olyan elveket fogalmazzon meg, ami befogadó. Az volt az alapelv, hogy ha maga a szervezet, a tagok vállalják, hogy a szövetkezeti elvek szerint működnek, akkor azt mindenütt be kell fogadni. Szerintem a magyar jogalkotásnak is ugyanezt kellene tennie. Azt is megjegyzem, hogy nagyon érdekes módon azokat a szövetkezeteket, amiket szétdarabolni volt szándéka a politikának, 1971 óta a világszervezet szövetkezetnek tekintette, és furcsa módon nagyon gyakran voltunk példa - részt vehettem ilyen programokon -, amikor ezeknek a szövetkezeteknek a szociális, kulturális, falusegítő közösségi tevékenységét emelték ki.

Visszatérve a jogalkotásra, ez a mostani jogalkotás jobbra fordult, mert itt az OSZT keretében a Miniszterelnöki Hivatal munkatársai nagyon intenzív egyeztetést folytattak velünk. Én e helyről is megköszönöm nekik ezt a kompromisszumkészséget, annál is inkább, mert az elmúlt 15 évben erre nem nagyon volt példa. Az a véleményünk, hogy sikerült megtalálni azokat a kompromisszumokat, amelyekhez a meglévő szövetkezetek, aztán a reményeink szerint újraszerveződő, újjáalakuló és mindenféle más típusú szövetkezet számára ez a törvény kereteket biztosít. Elfogadható, bár hangsúlyozom, mégiscsak kompromisszumos megoldás született a szövetkezeti üzletrész ügyében. Véleményem szerint kompromisszum az is, ami minden szövetkezet számára nagyon fontos, hogy a taggal való elszámolásra időt ad a közösségnek arra, hogy a pénzügyeket lebonyolítsa. Jó megoldás született a tekintetben, hogy a szövetkezeti közös vagyon védelme valamiféleképpen megjelenik ebben a törvényben, tehát a perspektíva alapjai kialakultak.

Nem szeretném azt se véka alá rejteni, hogy ugyanebben az időben nagyon látványos intézkedése volt az államnak, talán először az elmúlt 15 évben, hogy a megvásárolt szövetkezeti üzletrészek papírjait visszajuttatta a szövetkezetnek. Rögtön hozzá kell tennem azt is, hogy ez mindössze 300 szövetkezetet érint abból az ezres nagyságrendből, amiről még beszélni fogok. Az állam ezzel a lépéssel nyilván a közösségeket kívánta erősíteni, és érthető módon ebben az esetben kritériumként azt szabta, hogy ezt fel nem osztható vagyonba, aztán majd közösségi alapba kell helyezni. Aztán ezzel a közösségi alappal már vannak problémáink - csak erősíteni szeretném Farkas Tamást -, azt gondoljuk, hogy a gyakorlati tapasztalatok alapján, a szövetkezeti demokrácia biztosítására azok a szabályok, amelyek egyenlősít, nagyon szigorú feltételeket szabnak ennek az alapnak a felhasználásában, talán érdemesek arra, hogy újra vizsgálat alá kerüljenek.

Aztán természetesen jött a következő szakasz számunkra a jogalkotás után: a végrehajtás. Ma azt kell mondanom, hogy a szövetkezeteink sikeresen végrehajtották a törvényhez való alkalmazkodást. Persze nem volt ez problémamentes; Farkas Tamás utalt rá, hogy a tagjainkon kívüli szövetkezeteknek ki nyújtott segítséget? Én azt tudom, hogy mi a Hírlevelünkben hét részletben adtunk segítséget, értelmezést, alapszabálymintát a tagjainknak, és altruista módon, az interneten elérhetően is - lehet, hogy ez az egyik forrás volt a szövetségünkön kívül működőknek...

Nem voltunk mindig sikeresek ezekkel a jogi értelmezésekkel és segítségekkel. Említette Farkas Tamás is, én azonban szeretném újra megemlíteni, és szeretném, ha legalábbis a potentátokban nyomokat hagyna ez a példa. Miről is volt szó? A mi értelmezésünk szerint - de azt gondolom, szakmailag ez a világ legtermészetesebb dolga - az üzletrészből átalakított befektetői részjegy a jegyzett tőke része; eddig is az volt, csak másnak neveztük. Mi ennek megfelelően kiadtunk egy útmutatást, és tagjaink azt csinálták, hogy az alapszabályokban ezt az üzletrészből alakított részjegyet tőkeként vették számba. Nem is tudom, miként lehetne másképp?... Nem is volt probléma nagyobb részben, azt mondhatom, mert 18 megyében, kérem szépen, a mi javaslatunk alapján összerakott tőkét elfogadták a cégbíróóságok. Volt azonban egy, és nem csak volt, hanem van: van egy megye, Hajdú-Bihar megye bírósága, amelyik azt mondta, hogy a jegyzett tőke csak a részjegytőke. Szövetkezetben dolgozó emberek pontosan tudják, hogy mi a kettő között a különbség. Ugye, a részjegytőke csak az a néhány ezer forint, amelyet direktben be kellett fizetni vagy kaptak a tagok. Ez most praktikus azt jelenti, hogy ezekben a szövetkezetekben másképp van Magyarországon az alapszabály, másképp van a tőke, mint a többiben. Hogyan lehet ez? Lehetséges ez? Na és van gazdasági következménye is, kérem szépen! Az a szervezet, amelyiknek az alaptőkéje csak annyi, amennyi a részjegytőke, az bizony hitelezésnél, garanciavállalásnál hátrányos helyzetbe kerül!

Hölgyeim és Uraim! Az átmeneti problémák valami módon való kezelése után pillanatnyilag a legnagyobb gondot az jelenti, hogy az üzletrészek visszaadásával nyilvánvalóan kialakult egy esetenként érdemi nagyságrendű, de gyakran nem mobil közösségi alap. Mert pontosan kell tudnunk, hogy ezek a papíron meglévő értékek az elmúlt időszak veszteségei és egyéb okok miatt - merthogy tudniillik termelői vagyonban vannak - nem könnyen mobilizálhatók. És az is természetes, hogy a törvény és a végrehajtási rendelet alapján a tagok ambíciót táplálnak ennek a felhasználása

íránt; ismétlem: teljesen természetesen.

Az országos szövetség megfogalmazott egy állásfoglalást a törvényben adott jogánál fogva, amely korlátokat állít, korlátokat javasol az önszabályozás keretében arra vonatkozóan, hogy milyen mértékű legyen ennek a közösségi alapnak az évenkénti felhasználása. Ebben tehát egy fokozatosságot javasolunk. Nem baj, ha tudják, hogy ezt sem szereti mindenki, kap ezért a szervezet kritikát. Mégis azt gondolom, az természetes dolog, hogy a közösségi célokat szolgáló alap és a tagi érdekek harmóniáját meg kell teremteni.

A feladatom címe szerint a jövőképről kellene beszélnem. Ez, azután, hogy formailag alkalmazkodtunk a törvényi tervezethez, igazából azon múlik, hogy ezek a szervezetek versenyképesek maradnak-e a piacon. Azt kell mondanom, hogy az elmúlt 15 év minden atrocitása ellenére azok a szövetkezetek, amelyek ma működnek, azt bizonyítják, hogy a szövetkezeti forma ezzel a tevékenységgel is versenyképes. Persze szembesülnünk kell a realitásokkal. Az üzletrészből kialakított befektetői részjeggyel a tagság megszűnése esetén - akár kilépés, akár halál vagy másokból következik ez be - el kell számolni. Tagjaink pedig öregszenek, kevés a fiatal, aki átvenné a részjegyet, amire a törvény lehetőséget ad. Következésképpen ezekben a szövetkezetekben rendre napirendre kerül a szövetkezeti taggal való elszámolás, a vagyonnal való elszámolás, ennek a kijuttatása. Ez vagyonsökkenéssel jár. Ezen érdemi változás akkor lenne, ha a fiatalok szövetkezetbe való szervezése, szerveződése elindulna.

Van más probléma is, ami a működésben jelenik meg. Szövetkezeti tagjaink idősoruk ellenére vagy idősorukban is ragaszkodnak a szövetkezethez. De hát valamennyien tudjuk, hogy ők hajlott korukban nem mindig képesek részt venni a működési mechanizmusban, magyarul az ülésekre eljární. Ez bizony azoknak a szabályoknak a betartását, ami a határozatképességet, a kétharmadot jelenti, problémássá teszi.

Nézzünk valamit arról, hogy mi a mai helyzet, hogy következtetni lehessen, mennyire tendencia ez a dolog. Szeretnék a KSH adataira támaszkodni ebben, bár a szervezetünk adatai is rendelkezésre állnak, azonban nem teljes körűek.

Néhány megközelítés! Az első: Magyarországon a társas gazdálkodók száma az egész nemzetgazdaságot tekintve az elmúlt tíz évben évről évre nőtt, tavaly is nőtt. Tehát az összes gazdálkodó társas szervezet! Ezen belül azonban van két típus, amelyek száma csökken. Az egyik típus az állami vállalatok; gondolom, ez rendben van. A másik típus, bármennyire kellemetlen, a szövetkezetek! Nem a mezőgazdaságról beszélek, hanem a szövetkezetekről általában. Világosan látszik, hogy itt egy tendencia érvényesül, és ha ezt a mezőgazdasági szövetkezetekre lefordítjuk, akkor azt kell mondanom, hogy az elmúlt tíz évben a mezőgazdasági szövetkezetek száma megfeleződött, ma már csak ezres a nagyságrendje, és azt is meg kell mondanom, hogy a tavaly történt változásokat is tekintve szintén csökken a szövetkezetek száma. Tudom, és nem baj, ha a hallgatóság is tudja, hogy az utóbbi időben történt szövetkezeti megszűnések egy része nem mai jelenség: ennek egy része a korábban részleges átalakulásba menekült szövetkezetek után maradt szövetkezetek megszűnése, amelyek egyébként gazdasági értelemben már megszűntek a korábbi években, most formailag szűnnek meg, de akkor is azt gondolom, hogy ez a tendencia nem jó.

Nézzük az agrárágazatot! Ha itt megnézem a társas vállalkozások számát - korrigáltam a bt.-kkel, hogy ne legyen olyan rossz a kép, amit bemutatok -, itt mintegy 8 ezer vállalkozást tart nyilván a statisztika. Ebből a szövetkezetek száma kerekén számolva ezer. Nyolcezerhez egyezer. Ebből világosan látszik, hogy nem a szövetkezet a kedvelt társas vállalkozási forma, a cégbírósági adatok pedig azt is mutatják, hogy itt is havonta megszűnések vannak.

Természetesen - mint itt is hallottuk - alakulnak új szövetkezetek is. Az agrárszabályozásban erre ösztönzés is van, hallottuk ezt államtitkár úrtól is. Visszatérek arra a gondolatra, amivel kezdtem a mondanivalómat: elemezve ezt a struktúrát, a következő a helyzet és ajánlom ezt az önök figyelmébe. Gógös úr adatai ezek: az elismert termelői csoportok, tézsek nagyságrendje számban 300 darab. Ezen belül kétharmaduk szövetkezet, egyharmaduk kft. Jelentős a túlsúlya a szövetkezeteknek, azt lehetne mondani. Azonban azt gondolom, itt inkább az a kérdés, hogy helyes-e közösségi szervezetnek tekinteni a kft.-t - bár tudom, hogy mi van az európai uniós szabályozásban? Perspektívában gondolkodva, szövetkezeti politikusként én azt gondolom, hogy nem, de azért nem csinállok ebből túl nagy problémát, mert ha a kettőt összevonom is, azt kell mondanom, hogy az igazi baj nem ez. Az igazi baj az, hogy a kettő együtt sem jelenik meg akkora súllyal és szereppel a magyar mezőgazdaságban, hogy azt egyáltalán a piacon érzékelti lehessen!

Hölgyeim és Uraim! A magyar szövetkezetet körülvevő jogi és közgazdasági instrumentumok legfőbb problémája véleményem szerint, hogy a szövetkezet eredményes gazdálkodásához szükséges gazdasági háttér megteremtése, mondjuk ki világosan: a közösségi vagyon megteremtése helyett a hangsúlyt a szövetkezeti taggal való elszámolásra, a szövetkezeti tag vagyomból való részesedésére helyezi. Kompromisszum keletkezett csak a törvényben; azt gondolom, ez a kettősség fennmaradt. Amivel semmi baj nem lenne, mert hiszen a taggal korrektül el kell számolni. De szövetkezet gazdasági alap nélkül, gazdasági stabilitás nélkül azonban nem létezik! Ehhez a közgazdasági

szabályozás nem ad ösztönzést Magyarországon.

A MOSZ javaslata a következő. A mezőgazdasági szövetkezeteknek - de nyugodtan kiterjeszthetjük más szövetkezetekre is - a versenyhátrány leküzdéséhez amire Szeremley úr is utalt, hogy versenyhátránnyal indulnak ezek a szervezetek, a szerveződés ösztönzéséhez, magyarul a tagi ambíciók erősítéséhez azt kellene tenni, hogy a szövetkezetben realizált eredmény felhalmozásra fordított részét ki kellene vonni a társasági adó alól. Természetesen nyilván kellene tartani ezt az adókedvezményből keletkezett vagyonnövekményt. Tehát azt mondom, hogy kapjanak társasági adómentességet a teljes felhalmozásra, azonban elvállaljuk, hogy amikor kilép tőlünk a tag, akkor az ebből az adóból keletkezett vagyonnövekmény arányos részével nem a tag fog elballagni, hanem visszaadjuk az államnak. Praktikusan és leegyszerűsítve ez lényegében egy halasztott társasági adó, ami aztán esedékes, amikor a szövetkezeti tag kilép, amikor a taggal elszámolunk. Így az adókedvezményből realizált vagyónrészt visszakapja az állam, a vagyónrész által realizált eredményt pedig a tag kapja meg az éves elszámolás vagy a végső elszámolás során.

Erre a változtatásra rendkívül nagy szükség lenne, mert mai közgazdasági szabályozás szerint a tagok nem érdekeltek eredmény realizálásban a szövetkezetben. Miért nem érdekeltek? Azért, mert ha megnézzük, a személyi jövedelemadóban a bevételeik után jelentős kedvezmények vannak, nyilvánvalóan adót takarít, aki a szövetkezetből a lehető legnagyobb bevételt realizálja. Leegyszerűsítve ennek a javaslatnak az elfogadásával az állam semmit nem veszítene, hisz' nem azt kérem, hogy ő adjon vagyónrészt, a szövetkezetek gazdasági súlya pedig erősödne.

Hölgyeim és Uraim! Tapasztalataink, illetve a mondanivalóm összefoglalásaként azt mondhatom, hogy a 2006. évi X. törvény adta jogi keretek véleményem szerint nem akadályai a szövetkezeti konszolidációnak, a szövetkezeti szerveződésnek, a szövetkezeti mozgalom megerősödésének. Nem támogatom olyan kodifikációs igényt, ami a parlamenttől igényli a szövetkezeti működési részletszabályok vagy ágazati sajátosságok megfogalmazását - voltak már ilyen tapasztalataink! Kétségtelenül vannak működési nehézségeink! Azt sem zárom ki, hogy egyik-másik szükségessé teheti a törvény módosításának megfontolását. Azt gondolom azonban, hogy a most meglévő problémák többsége a gyakorlat vagy a belső mechanizmusok, az önszabályozás által kezelhetők, nem a törvénymódosítás a mi legnagyobb problémánk!

Nem ezt gondolom azonban, mint elmondtam, a közösségi alapról; a szövetkezetek igénylik, hogy a jogbiztonság érdekében ezek áttekintésre kerüljenek, és ezt javaslom is a kormányzatnak. Egy, a törvényalkotási munka során kialakult jó módszerrel hátha tudunk jó megoldást találni...!

Szembe kell azonban néznünk azzal, hogy a szövetkezetekre rákényszerített 15 éves vesszőfutás olyan károkat okozott, amelyek nem hozhatók helyre. Ezeknek a következményei megjelennek azokban a szervezetekben, amelyek ma működnek, és megjelennek abban, hogy nagyon alacsony a szerveződési ambíció. Hogy ezen a helyzeten változtassunk, különösen kívánatosnak tartanám, hogy felpozícióra lépjen a szövetkezeti élet, hogy a méretek versenyképessé váljanak, ehhez azonban elengedhetetlennek tartom a közgazdasági eszközökkel való, tipikusan szövetkezeti szerveződési kedvezményt. Ennek egy lehetséges útjának tartom tehát a szövetkezeti felhalmozás társasági adós konstrukciójának az elfogadását.

Köszönöm szépen, hogy meghallgattak. *(Taps.)*

ELNÖK: Megköszönöm Horváth Gábor úr előadását.

Most az előbbieken bejelentetteknek megfelelően szívesen vendégül látjuk önöket az oldalfolyosókon elhelyezett asztaloknál frissítőre. Délután a munkát 12 óra 35 perckor folytatjuk itt benn a teremben. Az ülés vezetését átadom Herbály Imre alelnöktársamnak.

Még egy bejelentésem van. A felszólalási jegyeket már a regisztrációnál át tudták venni. Arra kérem önöket, hogy aki hozzá kíván szólni, az szíveskedjen Horváth Zoltánnak vagy Szabó Zoltán úrnak - itt tőlem balra - leadni a hozzászólási lapját. Köszönöm szépen előre is.

(Szünet: 12.05-től 12.47-ig)

(Elnök: Herbály Imre)

ELNÖK: Hölgyeim és Uraim! Kedves szövetkezeti Barátaim! Javaslom, folytassuk a munkát!

Az előzetes napirendünk szerint most felkért hozzászólók meghallgatására kerül sor. Megállapodásunk szerint öt perc

hozzászólási időben mondhatják el véleményüket.

Elsőként megadom a szót Naszvadi Endre úrnak, az SHS-AF Kft. ügyvezetőjének, aki a termelői csoportokról kíván szólni. Kérem, várják meg a mozgó mikrofont.

Megadom a szót.

Szövetkezeti vezetők álláspontjának ismertetése (felkért és jelentkező hozzászólók); vita

Naszvadi Endre (SHS-AF Kft.)

NASZVADI ENDRE ügyvezető (SHS-AF Kft.): Köszönöm szépen, elnök úr. Engedjék meg, hogy röviden bemutatkozzam: Naszvadi Endrének hívnak, és a már említett SHS Agrárfejlesztő Kft. ügyvezetője vagyok, aki a déldunántúli régióban próbálja most már több éve előmozdítani a termelői szerveződéseknek az alakulását, működését. Annyit még talán rólunk, hogy a megújuló vagy létrejövő új típusú szövetkezetek közel 40 százalékához valamilyenfajta közünk volt a megalakulásuk tekintetében, illetve az azóta történő működésük vonatkozásában.

A mai vita alapján azt szűrtem le, hogy a szövetkezeti kérdésben talán az a legnagyobb probléma, hogy igazából tényleg nincs tisztázva a mezőgazdasági szövetkezés fogalma. Amikor lakásszövetkezetről vagy takarékszövetkezetről beszélünk, mindenki tudja, hogy miről van szó; nincs családiház-lakásszövetkezet, társasház-lakásszövetkezet, s a többi, s a többi. Ha megnézzük, hogy a mezőgazdaság területén hányféle szövetkezés és együttműködés létezik, sokszor a szakemberek sem látnak tisztán, hát még azok a kívülállók, akik esetleg csak újságban olvasnak ezekről a szerveződésekről.

Láthattuk, hogy mindenki olyan szempontból beszél a szövetkezésről a mezőgazdaság területén, hogy éppen milyen érdeket képvisel. Szerintem hosszú távon ez a dolog nem tartható, és nagyon sokat ártunk a magyar nemzetnek, ennek a társadalomnak, ha ezt így folytatjuk tovább. Megítélésem szerint, ha már egy uniós piacnak a részesei vagyunk, akkor az Unióban elfogadott módon kellene a mezőgazdasági szövetkezést értelmezni, és tetszik, nem tetszik, az Unió a zöldség-gyümölcs vonalon a termelői értékesítő szövetkezeteket, tészeket ismeri el, egyéb más vonatkozásban pedig a termelői csoportokat. Azt gondolom, ez az ország nem engedheti meg magának azt a luxust, hogy lemondjon azokról a támogatási összegekről, amelyeket az Unió biztosít ezeknek a termelői szerveződéseknek. Tehát egyéni érdekek mentén lehet a szövetkezéseket különféle névvel illetni, de elvenni tőlük azt a lehetőséget, hogy ennek folytán a működésükhöz, beruházásaikhoz ne kapjanak támogatást, azt gondolom, nagyon nagy hiba.

Amiért fontosnak tartom azt, hogy ezen új típusú szövetkezések mentén menjen tovább Magyarországon a szövetkezeti mozgalom, az az, hogy az általunk létrehozott és velünk együttműködésben lévő szövetkezeteknél nagyon szépen látszik, hogy kiválóan tud együttműködni a régi termelői típusú szövetkezés az újonnan létrejött kft.-vel, a családi gazdálkodóval, az őstermelővel és mindenkivel; ha elindulnak a közös beruházások, megvannak a közös célok, akkor igenis megy az egymás mellett élés. Azt gondolom, hogy erre az együttműködésre lenne szükség. *(Az elnök a csengő megkocogtatásával jelzi az idő leteltét.)*

Még egy mondat. A termelői csoportok vonatkozásában annyit szeretnék még megemlíteni, hogy lejárt egy ötéves ciklus a támogatás kapcsán, és azt gondolom, nagyon fontos lenne, hogy egy új ötéves ciklus induljon; úgy gondolom, ennek a pénzügyi feltételei adottak. Kérem azokat, akik ebben tenni tudnak, hogy figyeljenek oda ezekre az új típusú szövetkezésekre, tudjanak ezek kellőképpen megerősödni, és folytatódjon ezek támogatása a jövőben is.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen Naszvadi úr hozzászólását.

Megadom a szót Hódi Pál úrnak, Mórakert Szövetkezet képviselőjének.

Hódi Pál (Mórakert Szövetkezet)

HÓDI PÁL (Mórakert Szövetkezet): Elnök Úr! Tisztelt Konferencia! Tisztelt határon túli magyar Barátaim! A mai konferencia címe: "Szövetkezeti alapú termelői társulások helyzete a magyar mezőgazdaságban". Lehet, hogy kicsit rendhagyó leszek, és nem a Mórakert Szövetkezetről fogok beszélni, hanem általánosságban, a zöldség-gyümölcs ágazat helyzetét összefoglalva, és esetleges hiányosságokat, észrevételeket megtéve.

Mi, mezőgazdászok, kertészek a 2007. év értékelését az elmúlt év végén, illetve ez év elején megtettük. A 2007. év is

rendkívül szélsőséges időjárással párosult. Voltak olyan területek, ahol fagykár, belvízkár volt, ezt követte a hosszan tartó aszálykár, amely befolyásolta a termés mennyiségét és minőségét egyaránt. Megjegyzem, hogy kellene így közösen kezdeményezni egy átfogó vízgazdálkodási programot, és azt meg is kellene valósítani.

Az uniós csatlakozás után hazánkban 30 százalékkal megnőtt a behozott élelmiszerek mennyisége, sokszor azt tapasztaltuk, hogy az áruházakban több volt a külföldi termék, mint a hazai. Engedjék meg, hogy egy-két szám adatot ismertessek a zöldség-gyümölcs ágazatból. A világon összesen 883 millió tonna zöldséget termesztettek - ez egy 2006-os adat. Tudják-e, hogy mely országok tartoztak ebbe bele? Kína adta az 50 százalékot, ezt követte India, az Egyesült Államok, Törökország. Az uniós államokon belül a zöldségtermelés 59 millió tonna volt. És ez honnan származott? Spanyolországból, Olaszországból, Franciaországból. Gondolkodjunk el. Tehát fontos lenne a hazai termékek védelme. A rosszabb minőségű importtermékek nagy mennyiségű megjelenése nagyban csökkentette a hazai termelők versenyképességét, a piacot és az árat egyaránt. Versenyképességünket még befolyásolta a tőkehiány, ami nagyon-nagyon fontos, és a fogyasztói ismeretek hiánya, illetve ehhez tartozott a marketingstratégia hiánya is.

Tisztelt Tanácskozás! Úgy gondolom, nagyon elkélne ma is egy Fejes Sándor, aki 100 évvel ezelőtt született, és igen nagy rangot adott a hazai kertészeti termesztésnek. Például az 1970-es években elsők voltunk almaexportban, ami 13 százalékos részesedést jelentett. Elszomorító a helyzet akkor, ha azt elemzem, hogy Magyarország a világ zöldségtermelésének az 1990. évben 0,43 százalékát, a 2001. évben 0,23 százalékát adta, a gyümölcsstermesztésnek az 1990. évben 0,65 százalékát, a 2001. évben 0,40 százalékát adta. Ez is elgondolkodtató. Szerintem azért Magyarország lehetne az egyik EU-s állam zöldség-gyümölcs logisztikai centrum vonatkozásában. Ez természetesen optimista véleményem. Fontos lenne ezzel párhuzamosan a logisztikai bázisok kiépítése, illetve azok gyorsabb továbbfejlesztése.

Hatékonyabb agrárpolitikát kell megvalósítanunk. A 2013-ig rendelkezésre álló 1300 milliárd forintot ésszerűen kell felhasználni és nem szabad kivonni a támogatási pénzeket. Engedjék meg, hogy ezt közösen tegyük, és a jelenlevő szervezett partnereket is kérjük, hogy segítsenek abban, hogy ez jó irányba kerüljön felhasználásra. Ezzel párhuzamosan a zöldség-gyümölcs ágazatban ki kell használni a piaci lehetőségeket, de ehhez a támogatások kellene. Ez talán az EMVA-pályázatokon keresztül ez évben el fog indulni, de ehhez is pénz kell. Fontos tehát, hogy a gazdák ne féljenek, hanem fogjanak össze. *(Az elnök a csengő megkocogtatásával jelzi a felszólalási időkeret leteltét.)* Erre szolgálnak a termelői értékesítő szervezetek, vagy ahogy nálunk mondjuk, tészek, a termelői csoportok intézményrendszere. Adjunk esélyt a kicsiknek is. Ugyanis csak a termelői értékesítő szervezeten és a termelői csoporton belül tudom elképzelni a kistermelői, a közepes termelői körök integrálását, hogy ők is ebben a mezőgazdasági termelésben megfelelő szerepet tudjanak kapni.

Szeretném megjegyezni, hogy a Mórakert Szövetkezet már 1995-ben alakult meg 52 alapító taggal, és jelen pillanatban 800 tagja van. Ez egy zöldség-gyümölcs termelői értékesítő szervezet. 2002-től végleges tészként működik a szervezetünk, ilyen formában próbáljuk megoldani az egész ottani kistermelői körnek a felkarolását és segítését. *(Az elnök a csengő megkocogtatásával jelzi a felszólalási időkeret leteltét.)*

Kiszámíthatóbbá kell tennünk az uniós és a hazai támogatásokat. Gondolok itt arra, hogy ez évben is már a pályázatok időben el vannak csúszva, ami azt fogja eredményezni, hogy a pályázati pénzek felhasználása, bizonyos beruházások elkezdése nem valószínű, hogy ebben az évben el tud indulni. Ne írjunk elő saját magunknak nagyobb hatósági követelményeket, mint ami szükséges. *(Az elnök a csengő megkocogtatásával jelzi a felszólalási időkeret leteltét.)* A feldolgozottsági szintet növelni és ösztönözni kell - egy percem van *(Derültség.)* -, ami, mint említettem, Magyarországon 3-4 százalékot jelent jelen pillanatban, Nyugaton 25-40 százalék között mozog.

A 2006. évi X. törvény módosításának jogharmonizációját az új típusú szövetkezetek felé, a termelői csoportok irányába el kell mozdítani; ennek jelenleg gazdasági társasági íze van.

Úgy gondolom, jó helyen említettem meg a cégek múlt évi fizetési határidejének be nem tartását, ugyanis tudjuk, hogy a beszállítást követően a fizetési határidők 40-60 nap alatt realizálódnak, ami befolyásolja és gátolja a termelői értékesítő szervezetek működését. *(Az elnök a csengő megkocogtatásával jelzi a felszólalási időkeret leteltét.)*

Itt szeretném még azt megjegyezni, hogy közösen kellene az irányba lépünk, hogy a polcpénzek mérséklését vagy eltörlését eszközöljük, ugyanis a zöldség-gyümölcs ágazatban ez az értékesítési forgalom 10-12 százalékát jelenti, és ha a jövedelemtermelő képességet, a nonprofit jellegét is figyelembe veszem, akkor nélkülözhetetlen, hogy ebben előrelépés történjen.

Tisztelt Tanácskozás! Az esélyegyenlőség keretén belül fontos a vidékfejlesztés. A mai napon Szili Katalin házelnök

asszony elmondta, hogy a vidékfejlesztést és a mezőgazdaság fejlesztését együtt kell kezelni. Én egyetértek vele, és ezt támogatom. A vidékfejlesztés legfőbb célja az kell legyen...

ELNÖK: Elnézést kérek, Hódi úr, nincs semmi bajom a mondandójával, csak itt sokan akarnak még szólni, és ha mindenki így értelmezi az öt percet, akkor szerintem estig itt ülünk, de arra meg nincs lehetőségünk.

HÓDI PÁL (Mórákerti Szövetkezet): Elnök úr, egy mondatom van.

ELNÖK: Hát az előbb egy percet mondott, és két percig beszélt...

HÓDI PÁL (Mórákerti Szövetkezet): A vidékfejlesztés legfőbb célja kell legyen, hogy akik vidéki környezetben szeretnének élni, ott szeretnék az életüket leélni, legyen esélyük a lakóhelyükön felemelkedni és emberhez méltó életet élni. Önmagán kívül álló okok miatt senkinek se kelljen otthagynia a települését.

És akkor a zárógondolatom. (*Derültség és taps.*) Ha mi közösen nem mozdítjuk meg saját dolgainkat, megmozdítjuk más, átlépve rajtunk, és ez azzal jár, hogy az előnyös lehetőségeinket ismét elszalasztjuk.

Köszönöm a türelmüket. (*Taps.*)

ELNÖK: Köszönöm szépen. Körülbelül tízen jelentkeztek még előre. Azt kérem, hölgyeim és uraim, hogy tartsák magukat az öt perchez. Kénytelen vagyok ez után csöngetni, és ha ki tudom húzni a mikrofont, akkor kihúzom a kezükből - persze nem tudom, nem ijedjenek meg.

Megadom a szót Obreczán Ferenc úrnak, a MAGOSZ képviselőjének. Kérem, mint gyakorlott előadó, tartsa az öt percet.

Obreczán Ferenc (MAGOSZ)

OBRECSÁN FERENC (MAGOSZ): Köszönöm a szót, elnök úr. Ígérem, rövid leszek, és be fogom tartani az öt percet.

Amikor a mai napról beszéltünk, egy Széchenyi-idézet jutott eszembe, ez pedig így szól: "Magyarnak lenni páratlan élmény, de nem mindig kifizetődő dolog." Engedjék meg, hogy ezt a gazdák nyelvére is lefordítsam: gazdának lenni páratlan élmény, de nem mindig kifizetődő dolog. Azt hiszem, mindannyian értjük, miről van szó.

Fontos, hogy a gazdák olyan együttműködési formákat hozzanak létre, hogy ne csak jól tudjanak termelni, hanem létre tudják hozni azokat a kis feldolgozóüzemeket, amelyekben keletkező profit vagy annak egy része legalábbis nálunk maradhat. Szívesen hivatkozunk mi Dániára: a magyar gazdák nem maradhatnak ki az élelmiszer-kereskedelemből sem. Hiszen a legnagyobb haszon - ilyen a világ sajnos, így van berendezve - mindig a kereskedelemben van. Ezért nem az a jó politika, ha a kereskedelem ellen beszélünk, hanem az, ha magunkhoz vonjuk a kereskedelmet, és megpróbálunk saját áruinkkal, saját termékeinkkel mi magunk kereskedni, és a kereskedelemből származó piaci jövedelmet visszajuttatni a termelést végző gazdákhöz. Olyan szövetkezeti politikára van szükség, mely segíti a gazdák piacra jutását, javítja érdekérvényesítő és versenyképességüket, erősíti gazdasági pozíciójukat.

A magyar mezőgazdaság igényli a szövetkezést, igényli a szövetkezés támogatását. Jelenleg a gazdák nem rendelkeznek megfelelő szervezetekkel, korszerű tárolókkal. És itt egy pillanatra álljunk meg! Azt hiszem, a magyar gazdáknak, a kis- és közepes gazdálkodóknak egyik legnagyobb gondja, hogy a megtermelt terményt a betakarítás után közvetlenül kénytelenek értékesíteni. Itt kell megemlíteni, hogy Magyarországon nagyon sok tároló épült, 2005 táján különösen. Az intervenció megszűnt, ezek a tárolók üresek. Szükségesnek érezzük, szükségesnek tartjuk, hogy létrejöhessenek olyan tároló szövetkezetek, amelyek segítséget nyújtanak a kis- és közepes gazdálkodók számára terményeik elhelyezésére, hogy ne kelljen akkor értékesíteni a terményüket, amikor a legolcsóbb, hanem később is megoldhassák ezt. Meg kell itt még említeni a feldolgozókapacitást is.

Önkéntes társulásokkal olyan új szövetkezeti hálózatot célszerű kiépíteni, amely ellátja a közös beszerzés, hitelezés, a már említett terméktárolás, feldolgozás, értékesítés, fejlesztés és piacutatás feladatát. A gazdák léte függ attól, hogy képesek-e saját integrációjukat megteremteni. Az Európai Unió, mindannyian tudjuk, támogatja az ilyen törekvéseket. Az önkéntes alapon szerveződő beszerző, termelő és értékesítő bészeket és tézseket és termelői csoportokat az eddiginél jóval erőteljesebben kell támogatni, azért, hogy szervezeten védhessék a termelői érdekeket, és hogy a kisebb mozaikokból, családi gazdaságokból építkező gazdaságszerkezet helyt tudjon állni a piac versenyében. A

tároló-, feldolgozó- és értékesítőkapacitásokat, infrastruktúrát a gazdaközösségekkel együttműködve kell fejleszteni, és saját kapacitásaik kiépítésére irányuló törekvéseiket nemzeti és európai uniós eszközökkel egyaránt támogatni, segíteni kell.

A dán gazdák nagy eredményességgel működtetett szövetkezeti modelljét, azt hiszem, figyelembe vehetjük. A magyar gazdáknak állami közreműködéssel termékpálya-specifikus szövetkezeti vállalatokat, vágóhidakat, pinceszövetkezeteket kell kialakítani. A tézsek esetében indokoltnak tartjuk a szabályozás teljes körű átalakítását a nyugat-európai minták alapján.

Tisztelt Hallgatóság! A MAGOSZ véleményét röviden, tömören a kollégánk a kertészet, a tézsek, bészek ügyében már elmondta. A húsfeldolgozás, -értékesítés vonatkozásában figyelembe kell vennünk azokat a dán példákat, amelyek előttünk állnak, nem lemásolni, hanem saját nemzeti hatáskörben átalakítani kell, úgy kialakítani, hogy a gazdák érdekei mindenkor érvényesüljenek.

S végezetül még engedjék meg, hogy egy dologról röviden szót ejtsek: ez pedig a GMO-mentesség. Erre kell törekednünk, mindenféle formában, mind szövetkezeti, mind magántársulások formájában, mert a magyar gazda léte, a magyar gazda fennmaradása ettől függ.

Köszönöm a türelmüket. (*Taps.*)

ELNÖK: Köszönöm szépen a hozzászólást. És most önhatalmúlag megemelem a hozzászólási időt hét percre, mert azt gondolom, úgysem tudják tartani a felszólalók, és én csak rontom itt az imidzsemet, azt meg nem akarom. (*Derültség.*) Úgyhogy hét perc a hozzászólási idő.

Gergely Sándor következik, aki nemzetstratégia, agrárstratégia, szövetkezés témájában kíván szólni, hét percben.

Dr. Gergely Sándor (Állami Földet Bérlők Országos Szövetsége)

DR. GERGELY SÁNDOR (Állami Földet Bérlők Országos Szövetsége): Köszönöm a kétperces engedményt, elnök úr.

Tisztelt Tanácskozás! Azt gondolom, akik itt ülünk, azok azért jöttek össze, hogy a kínai közmondással szólva: ne a nyávogó macskát keressük, hanem azt, aki a farkát szorongatja. Vagyis arról van itt ma szó, hogy miért nem mennek úgy a dolgaink, ahogy szeretnénk.

Persze aki igényes, annak mindig ez a sorsa, mindig kevésbé sikerül az, amit elképzelünk. De akik itt ülünk, tudjuk azt is, amit az Írás így fogalmaz meg: jobban van dolga a kettőnek, mint az egynek, mert ha az egyik elesik, a másik felsegíti azt. Úgy gondolom, ez egy hatezeréves megfogalmazása a szövetkezés értelmének.

Mi, akik itt ülünk, tudjuk azt is, hogy minden tettünk mércéje az, hogy az hogyan szolgálja a jövőt, hogyan lesz belőle holnap, holnapután eredmény. Gondolom, mindannyiunkban felmerül, hogy miért nem szerepelünk mint nemzet jobban és miért nem jobb a vidék és a mezőgazdaság helyzete Magyarországon. Számos ok mellett, amire a hét perc nem ad lehetőséget, hogy kifejtsem, az egyik legfontosabb az, hogy nincs konszenzussal kialakított nemzeti stratégiánk. Ennek hiányában nem ismerjük a célt, mindegy, merre indulunk el ebben az esetben, biztos, hogy eltévedünk.

Az is ismert mindannyiunk előtt, hogy a modern korban egyetlen nemzeti felemelkedés, egyetlen nemzeti modernizáció sem történt meg stratégia megalkotása nélkül, mint például, hogy mást ne mondjunk, Japán, Dél-Korea vagy Finnország esetében. Persze a stratégiakészítés módszere rendkívül macerás, hosszadalmas, nagyon sok embert kell, hogy megmozgasson, főként a civileket, de a tudósokat is.

A másik gond meggyőződésem szerint az, hogy a mezőgazdaságnak sincs 15-20 évre szóló víziója, amire felfűzve meg lehetne valósítani a terveinket, elsőik között az eddiginél sokkal hatékonyabb szövetkezeti erőegyesítést is. Pedig Magyarország istenáldotta adottságai csak így szolgálhatnák a nemzet és a vidék javát sokkal jobban, mint eddig. Erősségeinket kamatoztatni, gyengeségeinken javítani - minden generációnak ez a sorsa és teendője, nekünk is ez. Egyre több és egyre jobb minőségű gabonát, húst, tejet termelni, eladni és - csatlakozva az előttem szólókhoz - megduplázni a zöldség-gyümölcsstermesztést, annak produktumát ahhoz képest, hogy sokkal kevesebb van, mint 1990-ben volt. Bizonyára ismerik az adatot, hogy Magyarországnak összesen 100 hektár üvegháza van, Lengyelországban évente 100 hektárt létesítenek. Itt is legalább duplázni kellene. És öntözni, öntözni, öntözni. Biztos

tudnak róla, hogy Magyarországra összesen 106 köbkilométer víz érkezik és 116 köbkilométert adunk tovább, miközben aki öntöz, az fizet. Nem biztos, hogy ez a jó. Van olyan állam, ahol fordítva van: az állam fizet, ha öntöznek.

Nem folytatható az eddigi energiapazarló tevékenység; 1 kiló kivi mire Magyarországra ér, 2,5 kiló olajat fogyaszt. Az USA-ban minden kiló élelmiszer 2000 kilométert utazik, mire a fogyasztó asztalára kerül. Az az energiadrágulás, amelynek tanúi és szenvedői vagyunk, azt fogja eredményezni, hogy amit helyben termelünk, annak többszörös lesz az értéke és sokkal inkább megfizethetővé válik mindennek ellenére.

Ma az agroenergiáról sok szó esik - csak érinteném. Első a lehetőségeink kiaknázása, tehát fölvenni azt, amit nem hasznosítunk, és végezetül van néhány lépcső után az, hogy ott is termeljünk, ahol jó gabona terem.

A szövetkezéssel kapcsolatban, a mai témánkhoz visszatérve, bizonyára tudnak arról, hogy két óriás hipermarketlánc, akik Magyarországon 600 milliárdos éves forgalmat érnek el, a világon 10 ezer milliárd fölött, összefogtak. Velük szemben áll 200 ezer körüli magyar piacképes termelő, akik nem nagyon fognak össze, és ha összevetjük a keresleti oldali, csak egy helyen koncentrált 600 milliárdot, akkor sajnos a magyar úttörők éves forgalma is, ami néhány milliárd, elhervad ehhez képest. Az volna a teendő, hogy végre szülessenek meg a nemzeti összefogás szintjén a másod- és harmadrendű szövetkezetek, sőt, továbbmegyek, európai uniós szinten is szülessenek ezek meg, mert ha nem, akkor kérdezzük egymást, hogy a felvásárlókhöz, illetve a keresleti oldalhoz képest hol van a mi előnyünk. A megoldás az lenne, hogy sokkal több szellemi és anyagi erőt koncentrálni az összefogásra a stratégia jegyében és ehhez több állami és uniós támogatást lehetővé tenni, megszerezni. Az állam nemcsak privatizátorként léphet a piacra, hanem úgy is, hogy beszáll ezekbe - nem többségi tulajdonosként persze -, és kiszáll akkor, amikor lábra álltak, amikor működnek. Ezt a fejlődési utat is el tudnám képzelni.

Végezetül: azt gondolom, hogy aki nem fog össze, az 200 évvel veti vissza az időt, aki nem szövetkezik, annak siker helyett kudarc az osztályrésze. Az alkotó ember összefog, és akkor beteljesedik az írás. Ha már ezzel kezdtem, egy másikkal végzem: "Aki vetőmagját sírva, emelve megy tova, vigadozással jó elő, kévét emelve." Legyen úgy! Köszönöm. *(Taps.)*

ELNÖK: Köszönöm szépen. Most Komáromi János következik, a Nagydorog és Vidéke Földművelő Gazdák Szövetkezete képviselőjében, aki a megalakult szövetkezetük helyzetéről akar beszélni. Leírta két és fél oldalban - ezt nehéz elmondani hét perc alatt. Kérem, hogy rövidítse le, én eljuttatom a Földművelésügyi Minisztériumhoz, és megpróbálom a dolgot kivizsgáltatni. Parancsoljon, öné a szó.

Komáromi János (Nagydorog és Vidéke Földművelő Gazdák Szövetkezete)

KOMÁROMI JÁNOS: Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Hölgyek, Urak! Én Nagydorogról jöttem, nagydorogi gazdálkodó vagyok, a Nagydorogi Földművelő Gazdák Szövetkezetének igazgatósági elnöke. Mi 2004 júniusában alakultunk annak kapcsán, hogy összefogva szárító-tároló telephelyet létesítsünk és így a terményeinkkel közösen fellépve a piacon valamiféleképpen perspektívát eredményezzünk az aratáskori eladási kényszerrel szemben. Szövetkezetünk 12 taggal alakult meg, a 12 tag 680 hektár földön gazdálkodott. Ez a létszám 16-ra emelkedett, a területi nagyságunk pedig 1100 hektárra növekedett, ami természetesen továbbra is a gazdák művelése alatt áll, és a közös értékesítést megoldjuk úgy, ahogy tudjuk, de megint a kombájn alól általában.

A környezetünkben élő mezőgazdasági termelők között sokan akadnak még, akik közénk tartozhatnának, ha az alakuláskor kitűzött célunkat elérhetnénk. Ennek az elérésnek számtalan akadálya van, főképpen anyagi vonzatúak, pedig megalakulásunk pillanatában a jogszabályi feltételek komoly reményt adtak. A 82/2002-es FVM-rendelet, amelyik a termelői csoportok elismeréséről szól, illetve az ehhez kapcsolódó támogatási rendelet feltételrendszerének azon nyomban, szinte a megalakulásunk pillanatában megfeleltünk, de ezt a rendeletet '84 nyarán egy másik rendelettel az FVM felülírta, ahol már félmilliárd forintot kellett volna teljesítenünk az elismerés feltételéül, illetve hogy megszerezzük a termelői csoportok támogatását. Erről a feltételről álmodozunk továbbra is, közben a gazdatüntetés kapcsán 300 millióra csökkenő összeget is csak felerészben tudjuk a mai napig teljesíteni, a környezetünkben lévő gazdák pedig várják, hogy mi lesz velünk, tönkremegyünk vagy megmaradunk.

A termelői csoport elismertetésének hiányában is váraoztunk az ÚJ Magyarország Vidékfejlesztési Terv támogatási rendszerében a raktár-, illetve szárítóépítés támogatására, ami úgy alakult, hogy megjelent a 35/2008-as rendelet, és ebben kerekperec kirekesztik a tárolók létesítésének támogatását. Így aztán ma ott állunk, hogy szövetkezetünk továbbra is a semmibe fut. Közben végignézhettem az államilag elismert termelői csoportok listáját, amelyben tavaly május 31-ei zárással 213 elismert termelői csoportot találtam - némelyeket ismertem -, és nagyon nagy meglepetéssel

vettem tudomásul, hogy 26 azonos érdekeltségi körbe tartozó termelői csoport van, úgy hívják őket, hogy Olajos Mag Termékcsoport Kft., az ország szinte minden megyéjében, illetve Pannon Búza Termékcsoport Kft., párhuzamosan szinte ugyanazokra a székhelyekre bejegyezve.

Az egyiknek, amelyik a környezetünkbe tartozik, a cégadattárból le is töltöttem az adatait, és olyan összefüggésekre bukkantam, ami egyértelművé tette, hogy egy nagy integrátorszervezet beszállítói körében megszervezett termelői csoportról van szó. Ha a GOFR-ágazatot - gabona, olajos és fehérjenövények ágazatot - vizsgálom, egy ilyen termelői csoport az oda juttatott állami elismertség 26 százalékát vitte el, miközben mi tizenhatan próbálkozunk megerősödni, vagy felfüggesztjük a tevékenységünket.

Ennyit akartam elmondani. Kicsit összeszedettebben írtam le, mert az írás inkább jobban áll nekem, mint a szóbeszéd.

Köszönöm, hogy meghallgattak. *(Taps.)*

ELNÖK: Köszönöm szépen. Most Benedek Szilveszter, a Szent István Egyetem képviselője következik "Kutatás-fejlesztés a mezőgazdasági szövetkezetekben" címmel.

Benedek Szilveszter (Szent István Egyetem)

BENEDEK SZILVESZTER (Szent István Egyetem): Köszönöm a szót. Elnök Úr! Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Egy olyan pontot szeretnék megemlíteni, amelyről a mai napon nem sok szó esett, ugyanakkor meggyőződésem, hogy prioritásnak számít, illetve kell hogy számíton a mezőgazdaságban: ez pedig a kutatás és fejlesztés.

Amikor azokat az időszakokat elővesszük, amikor igazán nagy volt a magyar mezőgazdaság, láthatjuk, hogy volt mögötte egy szilárd kutatóbázis, volt a minisztériumban növényvédelmi és agrokémiai központ, volt növényvédelmi kutatás és sorolhatnánk.

A szövetkezetek, azáltal, hogy integrálják a termelőket, arra is lehetőséget biztosítanak, hogy azzal együtt megvalósuljon a kutatás-fejlesztés és szaktanácsadás. Erre van hazai példa is: a két világháború között a mosonmagyaróvári akadémián idősebb Várallyay György kísérletügyi fővegyész vezetésével jött létre az első műtrágyázási tartalomkísérlet, amely gazdák önkéntes belépéséről is szólt.

Azt gondolom, a magyar mezőgazdaság egyik legnagyobb problémája a hiányzó feldolgozókapacitás mellett - amiről már ma is szó esett - a hosszú távú koncepció hiánya. Nem tekintünk tíz-húsz-harminc évre előre, illetve ha erre az időszakra előre akarunk tekinteni, akik a magyar mezőgazdaságban vagyunk, nem látunk egy világos koncepciót. Márpedig az elkövetkező években nagyot fog változni a világ mezőgazdasága, mert Kína és India lakosságának életszínvonal-növekedése által a primer élelmiszer-előállítás és nyersanyag-előállítás kulcsfontosságú lesz. Ahhoz, hogy ebben a globalizált versenyben a magyar mezőgazdaság versenyképes lehessen, és kihozza azokat az adottságait, ami benne rejlik, szükség van arra, hogy helyesen tudjuk a mezőgazdaságot egy természettudományosan megalapozott, iparszerű termelésként értelmezni. Ehhez pedig elengedhetetlen, hogy szilárd kutatóbázisok legyenek. Ezért arra szeretném ráirányítani a figyelmet, hogy amikor szövetkezetekről beszélünk, ezt is bele kell venni mint lehetőséget: kutatás-fejlesztés és szaktanácsadás.

Érdemes elolvasni Heinrich Ditz bajor királyi tanácsos 1867-ben a magyar mezőgazdaságról írott könyvét, ez korszerű fordításban az MTA által ki is adatott 1993-ban. Az a szomorú ebben a könyvben, hogy teljes aktualitással szól ma is, pedig eltelt idestova majdnem 150 év. Látszik tehát, hogy problémáink több sebből véreznek, ugyanakkor megvannak azok az adottságok, amelyek alapján kijelenthetjük azt, hogy Magyarország elsődlegesen mezőgazdasági termelésre alkalmas ország. Heinrich Ditz könyvében is a két legsúlyosabb problémaként a kutatás hiányossága jelentkezik, illetve a feldolgozás hiányossága. A kettőt összevetve azzal, hogy a szövetkezetek alkalmasak a helyi szinten a feldolgozás véghezvitelére is, kell kialakítani azt a koncepciót, amely a modern értelemben vett fenntartható mezőgazdaság. Ebben pedig kutatási szempontból nézve kulcsfontosságú a talajvédelem, talajtermékenység fenntartása és tápanyag-gazdálkodás, hiszen ma a magyar termőterületeken jőszerűen azokból a foszforkészletekből élünk, amelyeket a hetvenes-nyolcvanas években fölhalmoztak. Ezek el fognak egyszer fogyni, hamarosan, annak ellenére, hogy tíz-húsz évig ott marad a foszfor a talajban, most már abban az időszakban vagyunk. Utána majd jön a kálium, aztán meg jönnek a mikroelemek. Tehát talajtermékenység.

A második pont pedig a zöld-bioenergia, a zöld-biotechnológia. Nem biztos, hogy Magyarország elsődlegesen abban érdekelt, hogy ne legyen GMO a mezőgazdaságban, hanem abban érdekelt, hogy úgy legyen GMO a mezőgazdaságban, hogy abban benne legyen a magyar kutatás és fejlesztés - Gödöllőn van egy Mezőgazdasági

Biotechnológiai Kutatóközpont; eredményesen át lehetne ültetni a gyakorlatba a biotechnológiai eredményeket úgy, hogy az ne szorítsa ki a kisebb vagy akár szövetkezeti formában összefogott magyar termelőket -, valamint a növényvédelem, amely a zöldség-gyümölcs előállításban különösen fontos, az ültetvények korszerű és jó állapota.

Azt gondolom, a magyar agrárkutatás abban a helyzetben van még, hogy feladatokat ellásson, annak ellenére, hogy sajnos az elmúlt egy-másfél évtizedben nem élvezett akkora közmegebecsülést, amekkora szerepe valójában van a mezőgazdaságban. Ugyahogy ennek az előtérbe helyezése elsődleges lenne.

Meggyőződésem az - még az egyetemre járok Gödöllőn, ebben az évben éppen Németországban folytatok tanulmányokat, ott is látszik -, hogy Európa mezőgazdasága a világban fontos, ezen belül a magyar mezőgazdaságnak is fontos szerep fog jutni. De föl kell készülnünk. Azért nagyon fontos a hosszú távú stratégia, mert azokról a kihívásokról, amelyek igazából előttünk állnak, mint a világ lakosságának megnövekedése, a növekvő élelmiszerigény - kulcsszavak: India, Kína -, a kutatás, a rendszeres talajmintavétel, trágyázás, az intenzív - ami ma már integráltat jelent a jó szakmai praxis értelmében - növényvédelem, azokról nagyon kevés szó esik. Lehet, hogy sok a probléma a jelenben, de még több lesz a jövőben, ha nem tudunk most tíz-húsz-harminc évvel előre tekinteni. És ehhez kell kihasználni az adott lehetőségeinket, hogy eredményes mezőgazdaságunk legyen, és a vidékfejlesztés is csak azáltal következhet be.

Jó, hogy ma sokat beszélünk a vidékfejlesztésről. 2002 tájékán, amikor még ez volt az európai agrárpolitikának a kulcsponjtja, még akkor kevesebbet beszéltünk; most, hogy lassan ott tart a közös agrárpolitika, hogy a primer élelmiszer-előállítás kerül újból előtérbe, ne ragadjunk le a vidékfejlesztésnél! Mert a vidékfejlesztés csak akkor jöhet létre, ha van egy eredményesen működő mezőgazdaság, mert a mezőgazdaság a vidéknek az ipara, és attól fog fejlődni a vidék, nem pedig ha skanzenszerűen, úgymond, felülről akarjuk fejleszteni a vidéket. Az ilyen értelemben vett szerves vidékfejlesztés egy környezettudatos, ugyanakkor megfelelő minőségű és mennyiségű - a kettő szigorúan együtt értelmezendő - élelmiszer és nyersanyag előállítására alkalmas, természettudományosan megalapozott mezőgazdaság által jöhet létre.

Köszönöm szépen a figyelmet. (*Taps.*)

ELNÖK: Köszönöm szépen. Dr. Nagy Bálint következik, megadom a szót.

Dr. Nagy Bálint (Magyar Agrártudományi Egyesület)

DR. NAGY BÁLINT (Magyar Agrártudományi Egyesület): Bemutatkozás helyett én csak azt szeretném bemutatni, hogy a mai politikában használt köznyelv a prognózison mit ért, felolvasok egy címet, amit az éjjel vettem le a Világ gazdaság on-line című híradóból, ez a következőképpen hangzik: "Rosszul végződött a hét Ázsiában. Kína külföldön szeretne termőföldet." Erre még majd visszatérek.

Abból a pozícióból indulnék ki, amiből Gergely Sándor is elindult, mert azt hiszem, ez a közös kályha, hogy a magyar agráriumra katasztrofális hatású és most már végzetes következményekhez vezet, hogy nincs összefoglaló, világos kategóriákkal és helyzetképpel rendelkező agrárstratégiánk. Tudniillik ez az egyetlen olyan típusú irányító munka, amely képes összefogni azokat az éles ellentéteket, amelyek egyik oldalról például az integráció és szövetkezés, a nagyüzem és kisüzem között ma is fennáll.

Be kell vallanom, én az egyik párthoz tartozom. Ez pedig a 750 ezer törpebirtokos és kistermelő, amelynek létrehozása ellen kevés ember ordított annyit, mint én, de ha már létrejött, disznóságnak és aljasságnak tartanám, hogy akik létrehozták, azok ne álljanak azok pártjára. Nem a falu bűnös azért, mert 1,3-1,5 hektáros parcellákban három helyen osztották vissza a földet. Ennek következtében az a véleményem, hogy a vidékfejlesztéssel és a faluval foglalkozni teljesen új módon kell.

Elhangzottak itt ma általános elvek, és az a bajunk, azért nincsen stratégia, mert az egyik párt kezében van a hatalom. Mindaddig, amíg be nem látja, hogy ezen az úton nem lehet sehova jutni, itt stratégia nem is lesz, mert akkor nem lehet osztogatni, akkor oda kell osztani, ahova a stratégia megjelöli. Ha tehát valaki azt mondja nekem, hogy a vidékfejlesztés és az agrárfejlesztés azonos, akkor szíveskedjen meghatározni, hogy melyik az az agrárfejlesztés, amelyik a vidék felemelésére alkalmas. Vajon a Csányi-féle monokultúrával rendelkező 5000 hektáros alma, vagy az a két tész, aki itt ma fölszólt és megmutatta, hogy megemelt állami támogatások előtérbe kerülése nélkül fejleszt egy körzetet annak a koncepciónak megfelelően, ahogy az az EU-ban általában szokás? Ennek következtében röpködnek a kifejezések. Azt mondják, hogy befektető kell a magyar mezőgazdaságba, mert akkor aztán lesz itt pénz. Miközben minden vizsgálatom egyértelműen azt bizonyítja, hogy a magyar mezőgazdaságban jelenleg folyó befektetések fő

iránya föld, és a befektető a földet akarja, a termelő meg a fejlesztést. Tessék parancsolni, egy föloldandó és megvitatandó kérdés.

A másik: versenyképes mezőgazdaságot akarunk, és majd a versenyképes mezőgazdasági üzem fogja integrálni az apró gazdaságokat. Hát ebből az integrációból már az apró gazdaságoknak pont elege volt a debreceni liba ügyben, a győri tej ügyben meg a többiben, ezért ebből nem kér a magyar mezőgazdaság. Jaj lesz nekünk, ha ne adj isten innen az a jelszó megy ki, ami itt ma elhangzott, hogy újra kell szövetkeztetíteni a mezőgazdaságot. Na, ez hiányozna! Tudniillik a magyar mezőgazdaságban nem a termelőszövetkezet volt a legnagyobb vesztes, hanem az a magyar mezőgazdaság, amelyről lefejezték a vertikumot és eladták idegen kézbe. *(Taps.)* Aki ugyanis azt akarja tudni, hogy milyen a magyar mezőgazdaság termelőszövetkezeti rendszerben vertikum nélkül, az szíveskedjen kifáradni Poroszországba megnézni az ottani megmaradt, a németek által meghagyott üzemeket és megnézni, hogy mit csinálnak azok a bajor családi gazdaságokkal szemben. Tessék megnézni, hogy hogy alakul az egyik helyen a munkanélküliség a vidéki falvakban, meg hogy emelkedik a másik helyen.

Én is mondok egy jelszót, mint ahogy mondott Sándor. Nekem nagyapám azt tanította, hogy: fiam, ha ember akarsz maradni, tanuld meg, hogy guba a gubával. A magyar mezőgazdaságra, akármilyen stratégiát csinálunk, ez a jelszó érvényes. Más oldalról meg a vidék felemelkedése szövetkezés nélkül nem lehetséges. Ha tehát valaki vidékfejlesztési stratégiával akar foglalkozni, akkor vegye tudomásul, hogy ennek homlokterében a HANGYA irányú vagy ehhez hasonló, univerzális képességű, formájában, ágazatában, megoldásában egészen az árubartelig menő univerzalitásig terjedő szövetkezeti mozgalom áll. Ha ezt nem tudjuk megtalálni, akkor nincs értelme az egésznek.

Összefoglalóan ismételten hangsúlyozni kívánom, hogy stratégia kellene, ha a most megingott agrárpolitikai hatalom észrevette, hogy itt a fal előttünk és most már ütögetjük a fejünket bele, még akkor is merem állítani, hogy jelenleg a főágazatainkban konjunktúra van, mert a világpiac, kedveseim, úgy van felépítve, hogy abban a maradványelv alapján működő termelő soha jól nem járhat. Csak elviszik mindig a ráfordítást egy évvel, mert ti termeltek a tavalyi áru energiával, eladjátok idei áron; majd nézzétek meg, hogy jövőre mennyit fognak kérni a növényvédő szerért meg a műtrágyáért, meg mennyi marad. Ismételten hangsúlyozom, hogy ha valamiért a tészeket meg ezeket a szövetkezéseket érdemes támogatni, az a mikrovertikális felépítés. *(Az elnök a csengő megkocogtatásával jelzi a felszólalási időkeret leteltét.)* Semmit nem ér a termelő, hiába megy akármilyen nagy tömegű termékkel, késztermékkel a piacra, ha a háta mögött forgalmazási, raktározási, feldolgozási vertikum nem létezik. *(Az elnök a csengő megkocogtatásával jelzi a felszólalási időkeret leteltét.)* 25 év kirekesztés után ismét ajánlkozunk, nemcsak én, hanem a körülöttem, a falu körül korábban megalakuló csoport, hogy ülünk le már végre, nézzünk egymás szemébe és tisztázzunk alapfogalmakat, tisztázzuk azt, hogy mit akarunk és mit lehet akarni.

Egyebekben pedig szilárd véleményem, amit már '96-ban leírtunk, hogy a magyar vidék felemelkedése egy osztrákhhoz hasonló infrastrukturális, illetve diverzifikációs rendben, a vízkultúra irányába emelhető meg, amely irányba kell diverzifikálni a magyar mezőgazdaságnak. *(Az elnök a csengő megkocogtatásával jelzi a felszólalási időkeret leteltét.)* Ami azt jelenti, hogy nekünk az Alpokat a gyógyvizekkel kell helyettesíteni - mert hála istennek abszolút egyenlő elosztási rendben minden vidéknek gyógyításra alkalmas gyógyvize van, még hozzá különböző betegségekre -, és ha hozzátesszük a tiszai vízrendezést egy olyan gazdasággal, ami annak nyomán létrejön, akkor azok az alapkontúrok, tehát az az alapbázis, mint a rómaiaknál az oszlop, megvan. *(Az elnök a csengő megkocogtatásával jelzi a felszólalási időkeret leteltét.)* Ennek koncepciójához egységes értelmezéssel, egységes és jól értelmezett kategóriákkal hozzáfoghatunk, egy olyan terv kiokoskodásához, ami arra oszt, amire kell. Ugyanis - és ezzel befejezném - a magyar mezőgazdaságban 25 év óta mindig az történt, uraim, amire osztottak. Most is az történik. Aki nekem azt mondja, hogy a magyar mezőgazdaság most a versenyképesség irányába fejlődik, én azt körülröhögöm. Teljesen egyértelmű, hogy itt senki sem a piaccal versenyez, hanem abban versenyez, hogy hogyan tudja kihasználni a támogatásokat, és így tesz mindaddig, amíg 10 százaléknál nagyobb lesz a támogatás. *(Az elnök a csengő megkocogtatásával jelzi a felszólalási időkeret leteltét.)* Vagyis versenyképességről ne beszéljünk ott, ahol protekcionizmus van, ha pedig a protekcionizmus dönti el a gazdaság mozgását, akkor vegyük tudomásul, hogy mindenért, ami a magyar mezőgazdasággal történik, azok felelnek a fejükkel, akik osztogatnak.

Köszönöm. *(Nagy taps.)*

ELNÖK: Köszönöm a hozzászólást. Püspök Judit következik a Tiszta Élelmiszerért Mozgalom képviselőjeként.

Püspök Judit (Tiszta Élelmiszerért Mozgalom)

PÜSPÖK JUDIT (Tiszta Élelmiszerért Mozgalom): Köszönöm a szót. Először is köszöntöm az egészséges és jó enivalót biztosító Móraalmi Szövetkezetet - vagy nem szövetkezet, szövetkezés.

ELNÖK: Szövetkezet, kezét csókolom, persze.

PÜSPÖK JUDIT (Tiszta Élelmiszerért Mozgalom): Szövetkezet, jó - mert annyiféle elnevezés van újabban a témában, hogy az ember már nem meri egyszerűen kijelenteni, hogy ki hova tartozik. Megszoktuk, mert voltunk már itt egy páran néhányszor környezetvédők is, hogy vastag, ízetlen húsokat kapunk és rengeteg E betűt tartalmazó kenyeret hozzá, és ez méregdrága. Valakiknek az nagyon jó, hogy mi itt szalámit eszünk és mindenféle vastag húsokat. Viszont most egészséges ennivaló volt, boldogan markoláztak a meglett férfiak is belőle; nagyon tetszett nekem, hogy kénytelenek ezt enni, és ízlett nekik. Gyönyörűek voltak a termények, gratulálok még egyszer, és köszönöm.

A második dolog, amiről szeretnék szót ejteni, hogy én a biogazdálkodás területén vagyok ismerős, és azt tapasztalom, hogy nagyon nehezen tudnak szövetkezni. Valami két hónapot dolgozott rajta az egyik társaság, hogy összejöjjenek. Különösen a kicsi és középgazdáknak nagyon nehéz. Különböző kritériumoknak kell megfelelni, és egy stáb dolgozik rajta, olyan helyen, ahol éppen a termelés lenne a fontosabb. Azt hiszem, egyszerűbb jogszabályi háttérrel kellene biztosítani azoknak a részére is, akik nem nagyok, nem futkosnak össze vissza számítógéppel a hónap alatt, és nincs huszonöt diplomájuk. Mert jó lenne, ha azokat, akik jót termelnek, igazít termelnek, és nekünk E betűk - adalékanyagok és szennyeződések - nélküli ennivalót tudnak eljuttatni, azokat támogatnánk.

A következő, hogy fantasztikus gyorsasággal, egyre inkább megy végbe a földeladás, egyre nagyobb sebességgel. Tudjuk, hogy ez jó pár éve folyik, négy évvel ezelőtt fölgyorsult, most pedig már nagyon nagy mértékben történik. Valamiféle összefogás kellene ezzel szemben, mert látható, hogy a MAGOSZ küzd ellene, de ez mintha nem lenne elég, mert megy tovább minden. Jogszabályokat hiába várunk, segítséget főntről hiába várunk; valamilyen összefogás kellene, hogy azok az emberek, akik egyszerűbbek, és gyorsan kell nekik valami pénz, ne adják oda a földjüket annak, aki szemfényvesztő módon akár be is csapja őket, és bagóért elkótyavetyélik a földet, amit aztán nem lehet visszavenni, mert ezek az országban cirkáló fölvásárlók többnyire nem saját maguknak, nem termelésre, hanem spekuláció céljából csinálják ezt. Jó lenne talán, ha ezek a helyi szövetkezések odafigyelnének erre valahogy, és továbbadnák az információt, mert sokszor nem is lehet tudni róla. Mert fél az illető, hogy kitudódik, mert egyszerűbb ember, és mindig megütötte a bokáját, ha valamit csinált. Úgyhogy valami segítség kellene, felvilágosítás, és sok-sok ember, aki helyi információkat továbbít, mert nem győzi ezt a MAGOSZ. Azt mondják, hogy dolgoznak, dolgoznak, csinálják, csinálják, de hát az ország nagy ehhez, és suttymóban megy ez a dolog. Nagyon jó lenne, ha összefogás lenne és figyelés, és talán egy telefonvonal, ahol be lehet mondani névtelenül, valami ilyesmi kellene, és nem főntről, mert onnan nem lesz.

A negyedik dolog, ami most jutott közben eszembe: a fiatalember a kutatásról beszélt. Én harminc évig voltam kutató, és nagyon-nagyon fájlalom, hogy a GM-ről beszélt Magyarország vonatkozásában. Nagyon sokat harcoltunk azért, hogy megakadályozzuk a GM bejövését (*Taps.*) - köszönöm -, beolalkodását. '95-ben már - szabad itt cégnevet mondani, ugye? (*Derültség.*) -, szóval a legnagyobb, az első GM-es szója, a Roundup szója termesztője és megcsinálója már itt nyüzsgött '95-ben, és már akkor kellett vele szembe szállni. Nekem például véletlenül sikerült egy ilyet akkor kiszántatni. Nagy összefogás volt, sikerült leállítani - nem tudjuk, meddig. De azért, mert egy intézet hatalmas eredményeket hoz, tudjuk, hogy az évek során nagy szürkeállomány jött össze, és nagyon szép eredményekkel dolgoznak, de az, aki Magyarországon akarja... (*Az elnök a csengő megkocogtatásával jelzi az idő leteltét.*) - bocsánat, akkor még egy mondat -, aki Magyarországon akarja ezt bevezetni, az nem lát elég széleskörűen; nem önre gondolok, hanem az ön mögött állókra. Mert tudom, hogy az eredményeiket realizálni szeretnék, újabb eredményeket szeretnének elérni, és azt csak ezen az alapon lehet. De valahogy ne Magyarországon belül csinálják (*Derültség.*), mert nálunk, a Kárpát-medencében nagyon könnyen terjed a pollen, 200 kilométert is tud szélfolyosón haladni, pillanatok alatt el leszünk fertőzve, és akkor tovább nincs biotermelés. Holott Nyugatnak a bioháttérrel vagyunk, mert a mi talajaink csak húsz évig voltak fertőzve és agyonvegyszerezve, az övéké pedig negyven évig. (*Benedek Szilveszter felé:)* A bioterületen vagyok tizenöt éve, hiába csóválja a fejét.

Köszönöm. (*Taps.*)

ELNÖK: Köszönöm szépen. Most pedig utolsóként Verő Krisztina, a Parlagrafümentes Magyarországért mozgalom részéről, környezet- és városvédő hölgy jelentkezik. Ön a szó, parancsoljon!

Verő Krisztina (Parlagrafümentes Magyarországért)

VERŐ KRISZTINA (Parlagrafümentes Magyarországért): Köszönöm a szót, elnök úr. Szeretném megkérdezni azt, amit le is írtam kérdésemben, miért engedik azt meg, hogy Magyarországra különböző mellékes utakon, mondhatnám azt is, hogy korrupcióval behozzák a paprikát, behozzák a fokhagymát, a mérgezett pirospaprikát és egyéb élelmiszereket,

amikor Magyarországon évszázados a pirospaprika-termesztés, és ez világhírű volt, ugyancsak a fokhagymatermesztés és az egyéb zöldségek és gyümölcsök termesztése. Ezeket behozzák több száz, ezer kilométeres távolságokból, és ráterhelik a magyarokra az árban a szállítási és fuvar költségeket, Kínából, Brazíliából és egyéb területekről. Nagyon jó lenne, ha ezeket a dolgokat megállítanák, mert ez túrhetetlen.

A biotermeléssel kapcsolatosan szeretném, ha jobban lenne területe a biotermelésnek, mert Budapesten, ahova én is kijárok, egyetlen biopiac van, szombatonként a XII. kerületben, és általában nemigen árulnak biotermékeket, csak olyanokat, amelyekben mindenféle adalékanyag és fertők vannak, és ezért van annyi betegség Magyarországon, mert ezek is különböző károsodásokat okoznak.

A másik pedig, hogy borzasztóan nagy a környezetszennyezés. Ha környezeti konferenciára megyek, ezt akkor is el szoktam mondani, és sajnós az a baj, hogy a politikusok nagy része nem ismeri az ország területeit, amikor én ezeket felsorolom, vagy ha esetleg véletlenül ismeri is, nem tesznek ez ellen semmit, és nem állítják meg a környezet ilyen mértékű szennyezését. Ez elég komoly problémákhoz fog vezetni, és még mindig nem elég a felvilágosítás ezekről a dolgokról, a GM-termelésről, s a többiről.

Nem akarom szaporítani a szót, de nagyon bosszantó, hogy az embereket nem hallgatják meg a politikusok, csak a saját fejük után mennek.

Köszönöm a szót. *(Taps.)*

ELNÖK: Kezét csókolom, én hallgattam önt végig, meg Jakab képviselőtársam is. *(Szórványos derűtség.)*

Érdeklődöm, van-e olyan személy a teremben, aki még szólni kíván - a reagálással még várjunk. Parancsoljon, öné a szó, mutatkozzon be, legyen szíves! Az én időm terhére - 13.45-ig van vita, utána az én összefoglalóm következik, de én a rövid beszéd, hosszú kolbász híve vagyok, úgyhogy átadom önnek a szót.

Wagner Márton (Kőröstarcsa)

WAGNER MÁRTON (Kőröstarcsa): Elnézést kérek, elnök úr, tisztelettel megköszönöm, hogy lehetőséget és módot adott.

Én egész életemben a mezőgazdaságban dolgoztam, mint vezető meg mint disznóganét hányó is, úgyhogy végig tudom az egészet. El is adtam és készítettem. De ami igazságtalanság sok esetben történik, az az embernek komoly problémát okoz. Sokszor elmondjuk itt a dolgokat az asztalnak az innenső oldalán, meg elmondják nekünk; amikor mi mondjuk el, akkor eltűnnek, elmennek, és nem hallgatják meg, nem reagálnak a mi dolgainkra. Ezt egy életen át tapasztaltam. *(Taps.)* Mert ha országos szinten összehívunk egy ilyen értekezletet, eljövünk, felkelünk hajnali négy órakor, hogy ideérjünk, itt legyünk, akkor azt a megtiszteltetést elvárnánk egy minisztériumtól, hogy legalább egy olyan rangú ember itt részt vegyen, aki tud válaszolni. Telefonon is ha bármiben, bármikor hívjuk, nincs olyan ember, aki tudna választ adni, nincs idő fogadásra, nincs rá idő, hogy beszélgessünk.

Elmondom a gondomat. Az első dolog, hogy a régi típusú termelőszövetkezetek között is - én voltam szövetkezetben - ugyanolyan rivalizálás ment, tehát ugyanazok megvoltak, mint amik most vannak, egyik irigyebb volt, mint a másik. Főtitkár úr, ez így volt, én tudom.

A másik: megalakultak a tészek. Öt évvel ezelőtt lasszóval próbáltak összefogni bennünket, hogy legyünk tizenöten - vagy nem tudom, hánynak kellett lenni -, hogy megalakuljon a tész, hogy megkapják az állami támogatást, mert ők baloldali érzelmű emberek voltak és úgy érezték, hogy kapnak támogatást. Megkapták. Megalakultunk. Most, amikor kijött a bázisév mondjuk a paradicsomnál, azok az emberek, akikkel összehoztuk, hoztak egy 2006-ost, amikor ők maradtak a legtöbben benne, hogy felvehessék a pénzt, a többi le van... - elnézést. Ez így van, higgyék el, hogy a gyakorlatban így működik. *(Taps.)* Nem adták meg a három évet. A cukorrépánál három évet adtak. A paradicsomnál nem a 2006-ot kellett volna megjelölni, hanem meg kellett volna adni a három évet, és ha egy évben volt a háromból, osztom hárommal, akkor kevesebb jut, de jut. Tehát ezt felülről le kellett volna szabályozni. Addig, amíg miránk volt szükség, fontos volt, amikor már miránk nincsen szükség, akkor van, aki zsebre tudja a pénzt tenni, és erre nem reagál senki. *(Az elnök a csengő megkocogtatásával jelzi a felszólalási időkeret leteltét.)*

A másik. Van egy Mezőkova típusú szövetkezetünk. A 48/2006-os cukortámogatást tetszenek ismerni? A szövetkezetnek van kvótája. Annak a termelőnek, aki komoly pénzből megalakította a szövetkezetet - Béla, ezt neked is el akartam mondani -, SAPS-joga van, de nem kaphatott támogatást a 48/2006-os alapján, mert a szövetkezet nem

igényelt SAPS-t. Ezért az az egy termelő, aki saját maga egyedül van, tehát nem is tudott csalni se semmit, nem kapott abban az évben ebből a cukortámogatásból. Írd és mondd, 3 százaléka az országnak. Itt vannak a bészek. *(Az elnök a csengő megkocogtatásával jelzi a felszólalási időkeret leteltét.)* Hát mibe veszik őket? Semmibe. A bészeket ilyenkor kellene segíteni, azokat az emberek, akik Győr-Sopron megyétől Békés megyéig ezekben vannak. Higgyék el, ezt nem lehetett azért, mert nonprofit szervezet. Pont azért csináltuk, Béla is ott volt. Az első öt között voltunk az országban, akik ezt csinálták. *(Az elnök a csengő megkocogtatásával jelzi a felszólalási időkeret leteltét.)* És amikor oda kerül a sor, mivel nincs földje a bésznek, nem kaphat SAPS-t, így kizárták. Ezért mondom magának, hogy politikusok. Erre szokta maga azt mondani, hogy politikusok. Éppen ilyenkor kell segíteni, mert itt nem sokról van szó, arról van szó, hogy csak át kell rendezni. Ugyanaz a pénz; aki eddig többet kapott, a 97 kapta a 100 százalékot, most a 100 kapja meg a 100 százalékot.

Köszönöm szépen. *(Taps.)*

ELNÖK: Most tegye fel a kezét az FVM képviselője, aki képviseli a minisztériumot, legyen kedves. *(Az FVM képviselője felé fordulva:)* Szégyelli, hogy ott dolgozik? Ne haragudjanak, van valaki, aki hallja, elkészül a jegyzőkönyv, és meg fogják hallani azt, amit itt mondanak.

Összegzés, zárszó

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Azt hiszem, elérkezett az az időpont, amikor lezárhatjuk a vitát. A mai vita az elhangzottak azt igazolják, hogy időszerű volt összehívni ezt a konferenciát. Megköszönöm a gondolat felvetőinek, a HANGYA Szövetkezet vezetőinek és az FVM-nek, hogy segítették a Mezőgazdasági bizottságnak megszervezni a mai összejövetelt. Köszönöm azoknak a termelőknek, akik megszínesítették ezt a mai összejövetelt a termékbemutatójukkal. Köszönöm a hozzászólásokat a felkért hozzászólóknak és azoknak is, akik önként mondták el véleményüket.

Nehéz lenne most egy olyan összefoglalót mondani, amire mindahányan azt mondanák, hogy ez igen, szép volt. Egy dolog világos: verseny folyik még akkor is, ha ezzel sokan a hozzászólók között nem értettek egyet. Verseny folyik önmagunkkal, önmagunkért egy hatékonyabb, a vidéket fenntartani képes, piac képes árut előállítani képes mezőgazdaságért. Persze vitatkozunk azon, hogy mi az, hogy versenyképesség, mi az, hogy hatékonyság. Természetesen nem az autópárral kell nekünk versenyezni, nem a hightech-iparral kell versenyeznünk. Önmagunkkal. Itt többen mondták, hogy igen, verseny volt régen is a régi típusú szövetkezetek között. Most is verseny van. A versenyt csak akkor tudjuk megnyerni természetesen, ha van megfelelő stratégia, ha van megfelelő összefogás, ha van hozzá kellő pénz, technika és távlati gondolkodás.

Van egy mondás: egy szál vessző törik, ha meghajlítják, egy köteg szívós lesz és megtörhetetlen, meghajlíthatatlan. Hát ezt a mi mai témánkban egyedül csak a szövetkezet tudja biztosítani. Engedjék meg, hogy én ne szégyenlősködjek, ne mondjam azt, hogy csak a szövetkezés meg csak az együttműködéses típusú társaság. A szövetkezet. Ez nem szitokszó. Ezt a szót az 1800-as években már használta a magyar nyelv. Az más téma, hogy a szerves fejlődés egy bizonyos időszakban megtört. Most egy másik időszakot élünk, most gazdasági szükségszerűség az összefogás. A szövetkezés a szövetkezetért, önmagunkért.

Többen fölvetették, hogy pénz kérdése szövetkezni. Én azt gondolom, hogy igen, olyan értelemben pénzkérdés, hogy aki szövetkezni képes és akar, az azért akar, mert valami többet, valami jobbat akar. Tehát nem az az elsődleges, hogy kap-e 15 millió forintot valaki, hogy alakítson egy szövetkezetet, hanem az a kérdés, hogy van-e perspektívája, van-e tudása, gondolata, elképzelése. Persze ha ehhez pénzt kap, az nagyszerű dolog, de fordítva azt hiszem, hogy nem jó.

A mai megszólalásokból én azt a következtetést vontam le, hogy nagyon sok a tennivalónk, érdekvédelemnek, politikának, oktatásnak abban, hogy megértessük a mezőgazdaság szereplőivel - a jelenlegiekkel és a jövőbeliekkel -, hogy az összefogásban van az erő. Ez lehet, hogy most furcsán hangzott, értsék jól, amit mondtam.

Elhangzott, és én nagyon javaslom megszívlelni: fogjanak össze az érdekképviselők. Természetesen tudom, hogy van az OSZT - más értelemben gondolom az összefogást. Olyan értelemben gondolom az összefogást, hogy ez az összefogás megoldást találjon a mezőgazdaság, a vidék fejlesztésére és az egymással szembeni érdekek lehetőség szerinti összhangjának a megteremtésére. Nem egyszerű a feladat, nem is tudtam elmondani elég értelmesen, de remélem, értik, mire gondolok.

Aztán természetesen az is kiviláglott, hogy világos gazdaságpolitikai célok és gazdasági érdekmozgósító intézkedések kellenek. S ha már ezekről beszéltem, akkor egy jó törvény kell, ahol világosan, értelmesen meg vannak fogalmazva a

fogalmak, a mozgástér, azok a szabályok, amelyek az uniós és nemzetközi alapelvek alapján biztosítják azokat a lehetőségeket a szervezetek számára, amelyek itt elhangzottak a hozzászólásokban. Én nem akarom ezeket megismételni; azt szeretném javasolni, hogy ezt a konferenciát folytassuk, nem is olyan sokára, a Mezőgazdasági bizottság keretén belül, informális bizottsági ülésen, próbáljuk meg összehangolni az érdekképviseletek, a politika és a szereplők lehetőségeit egy működőképesebb, tartalmasabb jövőt biztosító szervezeti élet kibontakoztatására.

Tisztelt Megjelentek, Hölgyeim és Uraim! Ezeknek a gondolatoknak a jegyében zárom a konferenciát. Kérem önöket, hogy olyan lelkesedéssel, hittel álljanak ki a szervezeti mozgalom mellett, mint ahogy ide eljöttek, és higgyék el azt, én a képviselőtársaim nevében ki merem jelenteni, hogy a politika nincs jobban a szervezetek ellen, mint amennyire sokszor a mezőgazdaság szereplői vannak egymással szemben. Jó lenne, ha közelebb kerülnének önök egymáshoz, és akkor, azt gondolom, a politika is közelebb kerülne a megoldáshoz.

Köszönöm, hogy meghallgattak. Minden jót kívánok önöknek, jó utat hazafelé! Köszönöm szépen. *(Taps.)*

(Az ülés befejezésének időpontja: 14 óra 4 perc)

Herbály Imre
a bizottság alelnöke

Font Sándor
a bizottság elnöke

Jakab István
a bizottság alelnöke

Jegyzőkönyvvezetők: Ferenc Zsuzsa és Prin Andrea